

Näringsutskottets offentliga utfrågning
om framtidens innovations- och
entreprenörskapsklimat

ISSN 1653-0942
ISBN 978-91-88607-07-2
Riksdagstryckeriet, Stockholm, 2017

Förord

Näringsutskottet kallade den 2 maj 2017 till en öppen utfrågning i riksdagen om framtidens innovations- och entreprenörskapsklimat. Till utfrågningen inbjöds företrädare från Entreprenörskapsutredningen, regeringen och näringslivet för att ge sin syn på hur innovations- och entreprenörskapsklimatet i Sverige kan utvecklas i framtiden. I det följande redovisas programmet, en utskrift av de uppteckningar som gjordes vid utfrågningen och de bilder som visades av föredragshållarna under deras presentationer.

Stockholm i juni 2017

Lars Hjalmered (M)
Näringsutskottets vice ordförande

Johan Fransson
Kanslichef

Innehållsförteckning

Program	5
Stenografiska uppteckningar från den offentliga utfrågningen	6
<i>Bilaga</i>	
Bilder som visades av föredragshållarna under den offentliga utfrågningen	46

Program

Näringsutskottets offentliga utfrågning om framtidens innovations- och entreprenörskapsklimat

Datum: tisdag 2 maj 2017

Tidpunkt: 11.00–14.00

Plats: Andrakammarsalen, riksdagshuset

Inledning

Lars Hjälmared (M), vice ordförande, näringsutskottet

Entreprenörskapsutredningens slutsatser

Johan Kreicbergs, huvudsekreterare, Entreprenörskapsutredningen

Entreprenörskap på fem kontinenter

Erik Wallin, grundare, The Startup Adventure

Företagande i en mansdominerad bransch

Jessica Löfström, vd, Expandera Mera

Hur kan företag skapa fler jobb och bidra till samhället?

Shori Zand, styrelseordförande, Avesina Investment Group

Regeringens arbete med entreprenörskap och innovation

Mikael Damberg, närings- och innovationsminister

Frågestund

Avslutning

Åsa Westlund (S), ledamot, näringsutskottet

Stenografiska uppteckningar från den offentliga utfrågningen

Ordförande under utfrågningen var Lars Hjalmered (M).

Ordföranden: Varmt välkomna hit till näringsutskottets offentliga utfrågning om innovations- och entreprenörsklimat! Jag heter Lars Hjalmered och är vice ordförande i utskottet.

Riksdagens olika utskott anordnar olika typer av seminarier och offentliga utfrågningar i viktiga ämnen. Innovations- och entreprenörsklimatet är i högsta grad ett sådant ämne. Det är kärnan i vårt uppdrag i utskottet, där vi är politiskt tillsatta för att sköta detta, men också helt avgörande för Sverige. Vi vet ju att företagsamheten är det som finansierar viktig välfärdsverksamhet och att innovation och entreprenörskap gör Sverige bättre, med nytänkande och nya produkter och tjänster. Vi vet att fyra av fem – ibland säger man till och med nio av tio – nya jobb kommer i mindre företag som startas och växer till.

Sverige har en tuff konkurrenssituation. Konkurrens är inte något nytt, men konkurrensen hårdnar för ett litet land som Sverige i en öppen ekonomi, där svenska företag på daglig basis konkurrerar med andra företag här hemma och i andra länder – i närområdet och lite längre bort. Det är viktigt att ge dessa företag rätt villkor. Vi har också ett stort utanförskap och ett behov av att fler jobb växer till. Ska vi klara detta med konkurrenskraft och utanförskap, ha råd att finansiera det vi tycker är viktigt i välfärden och se nya lösningar komma in i det svenska samhället är just innovation och entreprenörskap svaret.

Denna offentliga utfrågning har två syften. Det ena är att verkligen sätta detta viktiga ämne högt på den politiska dagordningen i det svenska parlamentet, riksdagen. Det andra är att få en diskussion, där vi som beslutsfattare inte minst kan få råd från duktiga entreprenörer om vad vi politiskt kan och bör göra om vi menar allvar med de politiska högtidstalen om innovation och entreprenörskap. Vi i näringsutskottet är jätteglada att vi har några riktigt duktiga personer här, som ska dela med sig av sina erfarenheter och har lovat att vara tydliga med vad de tycker behöver göras.

Vi har Johan Kreicbergs, som har varit huvudsekreterare i den entreprenörskapsutredning som gjordes för ett antal år sedan, där man tittade brett – skatterna visserligen undantagna – på vad man bör göra för reformer för att stärka innovation och entreprenörskap. Om detta ska vi få höra lite mer.

Erik Wallin har enligt Adlibris skrivit en bok som ”är en konkret och visuell beskrivning av framgångsrika och innovativa metoder för att stimulera entreprenörskap”. Han fokuserar just på frågan: Hur skapas förutsättningar för ett framgångsrikt entreprenörskap?

Jessica Löfström är vd för företaget Expandera Mera. Hon har med sitt företag bland mycket annat varit finalist i tävlingen Entrepreneur Of The Year,

varit gasellföretag, blivit utsett till superföretag och också utsetts till årets affärsbragd.

Shori Zand är styrelseordförande i Avesina Investment Group. Shori startade sitt första företag Storken, som sysslade med mödravård, i Östergötland. Inom Avesina har hon också sedan dess varit verksam inom områden som äldreomsorg, diagnostik, primärvård, specialistvård och hörselmottagningar.

Efter en paus kommer sedan närings- och innovationsminister Mikael Damberg, som kommer att beskriva regeringens arbete med innovation och entreprenörskap. Därefter följer en frågestund, då näringsutskottets ledamöter kommer att ställa frågor till dagens talare. Hela evenemanget kommer att avrundas av min kollega Åsa Westlund.

Återigen varmt välkomna! Jag vill påminna om att detta sänds på webb-tv och i SVT Forum.

Johan Kreicbergs, Entreprenörskapsutredningen: Tack så mycket för denna möjlighet att få komma hit och tala om vår utredning! Det blir lite tajt; jag ska försöka sammanfatta ett och ett halvt års arbete av fyra personer på 20 minuter. Men det får gå som det går, och så kanske vi kan återkomma under frågestunden. Det kommer inte att bli så väldigt detaljerat, men jag ska försöka gå igenom några av de viktigaste reformförslag vi kommer med.

Entreprenörskapsutredningen kom med sitt betänkande i oktober förra året. Utredningen leddes av professor Pontus Braunerhjelm, som var särskild utredare. Därutöver var det jag, en till ekonom och två jurister som arbetade på sekretariatet. Vi hade ett speciellt uppdrag att lägga fram ett förslag till ny lagstiftning inom företagsrekonstruktionsområdet, och juristerna sysslade mest med detta. Vi hade som vanligt en expertgrupp, med personer från organisationer, myndigheter och departement, och en referensgrupp bestående av framgångsrika entreprenörer.

Betänkandet presenterades i två delrapporter, som kom samtidigt. I den ena finns utredningens alla huvudförslag. Den andra behandlar just frågan om företagsrekonstruktion; där finns all lagtext, beskrivningar av gällande rätt, förarbeten och liknande.

Betänkandet inleds med en beskrivning av uppdraget och framför allt entreprenörens roll i ekonomin. Forskningen, som tidigare inte så mycket har berört entreprenörens betydelse, har under senare år kommit att handla väldigt mycket om vad entreprenören spelar för roll för att omvandla idéer och liknande till sysselsättning och tillväxt.

Sedan har vi en beskrivning av ramvillkoren i Sverige och en del internationella jämförelser. Det ingick inte i uppdraget att komma med specifika skatteförslag men däremot internationella jämförelser av hur skatterna ser ut för entreprenörer i olika länder.

Tredje kapitlet handlar om en andra chans för entreprenörer, med stort fokus på de förändringar vi föreslår när det gäller lagen om företagsrekonstruktion.

Sedan följer ett kapitel om samhällsutmaningar och entreprenörens roll i det sammanhanget. Där tryckte man i direktiven framför allt på en diskussion kring cirkulär ekonomi: Vad har entreprenören för roll i omvandlingen till en cirkulär ekonomi?

Femte kapitlet handlar mycket om samverkan mellan akademi och näringsliv.

Det sjätte, som behandlar hur man kan främja den entreprenöriella dynamiken, handlar mycket om en översyn av det främjarsystem vi har i dag, med rådgivning och finansiering i olika former.

När det gäller kapitlet om en andra chans kan man ställa frågan varför fler företagare ska få en andra chans när de har misslyckats. Det finns egentligen två orsaker till det. Den entreprenör som har misslyckats kan ha skaffat sig värdefulla erfarenheter, som kan vara bra att ta med sig in i ett nytt företagande. Sedan har forskningen också visat att ju hårdare man straffas och ju värre det går för de företagare som misslyckas, desto mindre blir intresset från andra, utomstående, för att starta företag. Lagstiftningen har alltså betydelse även för intresset för att starta företag. Märker man att det går totalt åt skogen för den som startat företag och misslyckats minskar det totala intresset för att starta företag.

Detta kapitel handlar som sagt mycket om de förändringar vi föreslår när det gäller företagsrekonstruktion, men vi diskuterar också en del kring det skatterättsliga företrädaransvaret. Flera av entreprenörerna i vår referensgrupp tog upp denna fråga och ville att vi skulle lyfta den. Vi hade en del diskussioner kring direktivet och om detta ingick eller var en ren skattefråga, men vi har i alla fall en diskussion kring frågan utan att komma fram till några riktigt skarpa förslag.

Även andra saker har bäring på rekonstruktionsfrågan. De rekonstruktörer som genomför företagsrekonstruktioner säger till exempel att det med dagens system i praktiken är helt omöjligt att försöka rekonstruera ett företag som främst har sina kunder inom den offentliga sektorn. Man vänder sig i stället till företag som har privata företag eller hushåll som kunder.

Anledningen till detta är att det i dag vid offentliga upphandlingar ofta ställs som skall-krav att man ska uppnå UC:s riskklass 3 eller motsvarande när det gäller soliditet. För ett företag som är under rekonstruktion hjälper det inte att visa att man kan ställa säkerheter så att uppdraget kan genomföras eller att det finns en extern finansör; ett sådant företag blir vid upphandlingar diskvalificerat på grund av skall-kravet.

Samtidigt är alla måna om att de som levererar till den offentliga sektorn ska ha sunda och stabila finanser. Detta är alltså inte någon jätteenkel fråga, och det säger vi inte heller. Vad vi landar i är att vi vill att upphandlingsmyndigheten ska ges i uppdrag att se över hur man kan formulera

krav som garanterar sunda och stabila finanser hos leverantörerna utan att vara skall-krav.

När lagen om företagsrekonstruktion infördes tänkte man att det skulle genomföras runt 500 rekonstruktioner per år. I dag är vi uppe i drygt 200 – det är alltså väldigt få rekonstruktioner som genomförs, och då har det ändå gått 20 år. Det har ökat lite varje år, men det är fortfarande få. En av anledningarna till detta är att det är rätt få som är medvetna om möjligheterna; det finns inte så bra information. Tittar man på olika myndigheters hemsidor hittar man väldigt mycket information om konkurs men ganska lite om rekonstruktion.

Det finns fler anledningar. För många företag, framför allt mindre, blir det för kostsamt att genomföra företagsrekonstruktioner. Det är inte värt det; tillgångarna i bolagen är inte tillräckligt stora. Vi säger inte att vi ska undvika alla konkurser – de är ett nödvändigt verktyg inom en marknadsekonomi. Men det borde kunna bli fler rekonstruktioner.

Vi föreslår bland annat att rekonstruktionsmål tas upp av färre domstolar så att man blir lite mer specialiserad och det kan gå lite snabbare. Kostnaderna för rekonstruktionen ska kunna prövas i domstol. Det kan i dag göras vid konkurs men inte vid rekonstruktion.

En viktig fråga är den om separat ackord, just för mindre företag. Man ska kunna tillämpa en process som är betydligt kortare än vid en total rekonstruktion. I dag är det rätt meningslöst för mindre företag att gå igenom en rekonstruktion. Här har man ett system som ska kunna hjälpa. Den som råkar i tillfälliga betalningsproblem kan göra en snabb uppgörelse med sina borgenärer och få detta fastställt via separat ackord.

Vi föreslår ändringar när det gäller gäldenärens avtal. Vid konkurs kan i dag ett långt hyreskontrakt som gäller i fem år avbrytas. Det kan det inte i dag vid rekonstruktion. Där föreslår vi att ett regelverk liknande det som gäller vid konkurser ska gälla.

Jag är inte jurist, så jag ska inte gå in på förlikningsavtal. Det var väldigt komplicerat. Men rekonstruktörerna upplever – och det finns en förståelse för detta bland gäldenärerna – att man vid rekonstruktion av väldigt stora företag måste hitta ett nytt system. Vi har föreslagit förlikningsavtal och utvidgat ackord.

Många förslag handlar om att sänka kostnaderna och försöka förbättra verktygen för rekonstruktion, men det är också viktigt att vi ökar förtroendet bland borgenärerna för rekonstruktionsprocessen. I dag är det många borgenärer som frågar sig varför de ska gå igenom detta. Det misslyckas ändå alldeles för ofta, och det kostar bara pengar. Dessutom finns det oseriösa rekonstruktörer där ute.

Vi föreslår att borgenärerna ska få möjlighet att godkänna rekonstruktören, att kraven för att få inleda en företagsrekonstruktion ökar något och att den information som ska uppges vid företagsrekonstruktion blir lite mer omfattande.

Det finns flera samhällsutmaningar. Ett halvår in i utredningen delrapporterade vi till Näringsdepartementet om cirkulär ekonomi. Detta är en fråga som

har diskuterats mer och mer, och det har tagits ett antal initiativ inom EU. Det har även gjorts en hel del här i Norden. Frågan är egentligen inte ny. Tanken är att vi ska bli mer resurseffektiva. Det handlar om de tre stegen reduce, reuse och recycle: att minska produktionsbehovet, återanvända mer och återvinna mer.

Det har gjorts en hel del uppskattningar av vad man skulle kunna vinna på detta, både miljömässigt och ekonomiskt, och man har fått fram ganska stora belopp. Det är oklart hur säkra dessa beräkningar är. Som exempel kan man ta mobilladdare som går sönder efter några månader. Produktionen är i dag i alltför hög grad inställd på att produkterna ska hålla en viss tid. Sedan går de sönder, och vi går och köper något nytt i stället för att reparera eller uppdatera. Om vi hade affärsmodeller som i stället byggde på att förlänga produkternas livslängd skulle vi kunna göra ganska stora miljömässiga och ekonomiska vinster.

I detta kapitel diskuterar vi för det första att bilden blir lite förenklad när man talar om detta. Det finns en hel del produkter som egentligen av miljömässiga skäl borde ha kortare livslängd. Vi skulle tjäna väldigt mycket miljömässigt på att byta ut bilparken och ersätta gamla bilar med nya. Naturvårdsverket rekommenderar att man byter ut kylar och frysar efter sju år, men ofta har vi kvar dem i femton år. Hårdvaran går nämligen inte att uppdatera genom att bara ta ut en ficka och sätta in något nytt. Inom vissa områden går det att göra väldigt mycket, men makroberäkningarna över de stora vinsterna tror jag att man ska ta med en nypa salt.

Givet detta är förutsättningarna att ställa om till en mer cirkulär ekonomi bättre i dag än tidigare. Fler och fler produkter och tjänster distribueras digitalt – vi behöver inte producera dem och använda en massa energi för det, oavsett om det handlar om böcker, tidningar, skivor eller tv-spel.

Delningsekonomin kan göra att vi inte alla behöver ha tre bilar var; det finns bil- och cykelpooler. Tillsammans med att den tekniska utvecklingen, som gör det lättare att ta betalt med hjälp av mobilen, gör delningsekonomin att produktionsbehovet kan minska något.

När det gäller återvinning händer det mycket inom robotiseringen. Priserna på robotar sjunker hela tiden. Jag talade med en professor på KTH. Jag vet inte hur mycket sanning det låg i det han sa, men en del tror jag. Vi talade om mobiltelefoner, som vi köper och sedan slänger efter ett och ett halvt år. Skulle det gå att producera mobiltelefoner som i stället kunde uppdateras genom att man tog ut en enhet och slängde in en annan för att få den senaste versionen? De som jag talade med menade att det är omöjligt. Nu diskuterar man vikbara skärmar och liknande – vi kommer inte att uppdatera mobiltelefoner, utan vi kommer att byta ut dem.

Däremot är återvinningen i dag väldigt lowtech. Mobiltelefoner bränns i stora ugnar, och så räddar vi det lilla guld de innehåller. Om man bara visste hur telefonen var hopplöskad skulle man rent teoretiskt kunna reversera det med en robot – göra precis det motsatta. Det finns mycket att göra, eftersom återvinningen fortfarande är väldigt lowtech.

Det är likadant med reparationer. Det fattas alltid någon del. Med 3D-printrar, som hela tiden går ned i pris, kommer det att kunna bli lite effektivare.

När det gäller policyförslagen diskuterar vi frågan om producentansvar. Jag talar om att det ska vara lättare att reparera och om återvinning, och då behöver vi ha mer information om vilka delar som ingår i produkten och hur den är ihopsatt. Även om vi har producentansvar på ett antal områden händer det att företagen försvinner från marknaden. Då är frågan om det går att göra något eller om det blir för många affärshemligheter som avslöjas om man försöker ha något slags öppen källkod och så vidare.

Vi vet inte hur detta ska vara, men vi menar att det i alla fall är värt att utreda frågan. Går det att hitta lösningar på detta område? Vi diskuterar reparationsavdrag och funktionsupphandlingar. Cirkulär ekonomi handlar i hög grad om att sälja funktioner i stället för produkter; det är då vi uppgraderar och förnyar.

När det gäller samverkan mellan akademi och näringsliv diskuterar vi ett antal punkter. Bakgrunden är bland annat de fallande PISA-resultaten, även om det skett en viss förstärkning senast. Vi har få ledande universitetsmiljöer i Sverige. När det gäller näringslivets FoU går siffrorna åt lite olika håll, men det ser ut som att man flyttar en del av forskningen utomlands. Många gånger är det inte så konstigt – man vill vara nära de största marknaderna. Men i andra fall har man gjort det därför att man vill vara nära ledande forskningsmiljöer, och där ska vi kunna konkurrera.

Vi har konkurrensutsatt en del av basanslagen till universitet och högskolor; vi vill att man ska fortsätta med det. En allt viktigare del när det gäller lokalisering av näringslivets FoU kommer att bli att man verkligen har ledande forskningsmiljöer. Även där bör man ha med ett breddat samverkanskriterium, så att det inte bara handlar om hur mycket forskning man har publicerat utan även om samverkan med näringslivet.

Vi vill se fortsatta satsningar på strategiska forsknings- och innovationsområden. Dessutom föreslår vi att uppdraget ska utvidgas till vidareutbildning av högskoleutbildade personer under yrkeslivet. Vi tror att det kommer att bli en större och viktigare fråga för svensk konkurrenskraft.

Läraryrket har diskuterats i jag vet inte hur många år – om det är bra eller dåligt. Forskningen på det området är inte alls entydig. Är det bra att ta bort läraryrket eller ska man behålla det? Det är fortfarande väldigt svårt att göra en bedömning av detta. Vi föreslår den kanadensiska modellen, där man låter högskolorna själva bestämma. Då kan vi få en konkurrens om detta och se vad som fungerar bäst. Vi diskuterar lite om FoU-avdrag och hjälp till företag som drabbas av patentintrång.

Sista kapitlet, slutligen, handlar om främjarsystemet. Detta är ett lite roligt område på det sättet att vi ska tala om hur mycket stöd vi betalar, och vårt uppdrag var att titta på hur vi ska effektivisera systemet. En bra start kan vara att titta på hur mycket pengar vi satsar på näringslivsfrämjande åtgärder. När vi tittar på detta kommer vi inte till något så mycket bättre svar än någon annan. Det beror helt på hur man definierar detta. Vissa får det till ungefär 1,5

miljarder per år och andra räknar fram siffran 100 miljarder per år; det är inget dåligt spann vi talar om.

Mycket beror på definitionen av företagsfrämjande. Om man tar hela arbetsmarknadspolitiken innebär det att företag kan få subventionerade löner och arbetsgivaravgifter, men insatserna syftar fortfarande inte till att främja tillväxt utan till att stärka personer utanför arbetsmarknaden.

Det vi diskuterar mest är insatser som kommer tillbaka årligen och har som uttalat syfte att främja tillväxt och innovation i företagen. Då kommer vi fram till runt 6,5–7 miljarder. Det är ingen siffra jag tänker ta gift på; det är väldigt svårt att definiera vad som ska ingå.

Det alla upplever när man talar med myndigheter och aktörer inom detta område är att det finns alldeles för många aktörer och är alldeles för spretigt. Detta måste kunna göras på ett effektivare sätt när det handlar om att stödja tillväxt och innovation. Vi vill alla ha det, men hur ska det se ut? De flesta aktörer tycker att de gör väldigt mycket men är underfinansierade, samtidigt som den allmänna bilden är att det ges för mycket pengar inom detta område. Så det är en väldigt splittrad bild.

För oss är det krångligt när vi ska säga vilka effekter vi får ut. Om man ska föreslå effektiviseringar vill man ju veta vilka effekter de insatser man gör får, oavsett om det är rådgivning eller hjälp med lån eller riskkapital. Vi har jättelåga kunskaper om vilka effekter vi får ut. Vi vet inte i dag vad insatserna ger. Från myndigheternas sida – Vinnova, Tillväxtverket eller vilken som helst – är man inte så mån om att säga att det här har funkade jättebra och det här har funkade dåligt. Det är svårt för en myndighet att utvärdera sig själv. Alla utvärderingar kommer fram till att det har funkade ganska bra men kan göras lite bättre.

Men vi vet fortfarande inte om vi ska satsa mer på rådgivning till nyföretagande eller på lånefinansiering eller hur vi ska utforma detta. Vi har väldigt låga kunskaper. Det finns inom andra områden bra mycket bättre utvärderingar. Det säger man även på Tillväxtanalys, som har ansvaret: Vi ligger flera år efter till exempel bistånds-, arbetsmarknads- eller infrastrukturområdet. Kostnaderna för insatserna inkluderas sällan i de utvärderingar som görs. Man säger att det har blivit 300 nya jobb på grund av detta.

Det vi föreslår är att förbättra den nationella koordineringen så att det inte blir alltför spritt mellan olika departement. I dag gör Utrikesdepartementet exportsatsningar och någon annan innovationssatsningar, och företagen själva vet inte riktigt vad som är en innovations- respektive en exportsatsning.

Vi vill att man utreder möjligheterna till samhällsekonomiska kalkyler, utvecklar uppföljningsbara mål och renodlar och förstärker rollen för Tillväxtanalys. Framför allt vill vi att man konsoliderar stöden till färre program och insatser så att man har möjlighet att utvärdera dem. Det går inte att utvärdera en massa program där man satsar 10 miljoner – en bra utvärdering kostar ett par miljoner, och det kan inte utgöra 20 procent av kostnaden. Jag förstår att många av dessa insatser inte utvärderas. Då var jag i princip klar.

Erik Wallin, The Startup Adventure: Tack för inbjudan att komma hit och tala!

Två personer sitter på en buss, mitt emot varandra. Den ena tittar ut genom fönstret och funderar på hur den ska starta nästa Google. Den andra personen tittar ned i golvet och funderar på hur den ska få ihop pengar till mat för dagen. Vad gör att den ena personen lyckas starta nästa Google medan den andra inte lyckas försörja sin egen familj?

Jag heter Erik Wallin, grundare av projektet The Startup Adventure och författare till boken med samma titel. Jag vill börja med att ge en kort bakgrund när det gäller varifrån denna samlade beskrivning av erfarenheter kommer. Under några år arbetade jag med entreprenörskap i organisationen Drivhuset. Drivhuset har till syfte att stimulera entreprenörskap på högskolor och universitet runt om i landet. Det är en del av det svenska innovationssystemet och har nära samarbete med aktörer som Ung Företagsamhet, Companion, Nyföretagarcentrum, Venture Cup, Almi, näringslivskontor i flera kommuner och, framför allt, inkubatorer.

En naturlig del i arbetet var att förstå vilka metoder och arbetssätt som var de mest effektiva för att entreprenörer och entreprenörskap ska utvecklas. Under min tid på Drivhuset hämtade vi många idéer från framför allt Europa och USA. Men vi hörde inte mycket om utvecklingen i de andra delarna av världen.

När vi såg på utvecklingen och den offensiva tillväxten i till exempel Brieländerna väcktes frågan: Vilka metoder och verktyg använde man i dessa länder för att stimulera entreprenörskap? Utifrån dessa frågor tog jag tjänstledigt från mitt jobb i sex månader och grundade projektet The Startup Adventure 2013. Syftet var att ta reda på hur ledande företagsinkubatorer runt om i världen arbetar med att stimulera entreprenörskap. Dessa inkubatorer var spridda över fem kontinenter.

Den första är lokaliserad i Kenya, Nailab, i Nairobi. Nästa ligger i Kerala i södra Indien, TBI Technopark. Nästa är Ningbo University Business Incubator. Därefter The Ice House, i Auckland, Nya Zeeland. Nästa är Tecnosinos, strax utanför Porto Alegre i Brasilien. Den sista är Blackbox i Silicon Valley i USA.

Jag tillbringade en månad på varje inkubator för att förstå hur man arbetar med entreprenörskap på respektive plats. Under denna tid genomförde jag fokusintervjuer, där fokus låg på vad som skapar värde för entreprenörerna i respektive inkubator. De som intervjuades var entreprenörer, vd:ar och coacher vid inkubatorerna. Alla dessa intryck formades i fältbeskrivningar och dokumentation i form av bilder. Projektet finansierades genom en crowdfundingkampanj, där bland andra Alexander Osterwalder, en ledande schweizisk forskare när det gäller entreprenörskap, var med och finansierade.

Totalt tillbringade jag sex månader på resande fot, en månad på varje plats, utan stopp i Sverige. Väl tillbaka i Sverige bearbetade jag materialet systematiskt utifrån frågeställningarna. Nu till resultatet.

Det händer otroligt mycket i alla dessa länder på området entreprenörskap. Det är tydligt att länderna satsar strategiskt och långsiktigt på entreprenörskap.

De ser entreprenörskap som en mycket viktig faktor i ländernas utveckling, framgång och välfärd. Jag kommer att ta upp några konkreta iakttagelser från de olika platserna.

I Nairobi finns det på en av de centrala gatorna ett flertal inkubatorer. När man öppnade Nailab, alltså den inkubator som jag besökte, hade man 300 sökande utan att de riktigt visste vad en inkubator var. När jag intervjuade dessa entreprenörer sa de att de hade siktet inställt på att konkurrera med Microsoft och Apple och att de tog in riskkapital därefter.

Politikerna i landet satsar stort på entreprenörskap. Man har bland annat börjat bygga en helt ny stad söder om Nairobi, Konza City, som ska fokusera på ICT-techstartups. De räknar med 100 000 arbetstillfällen när detta är klart. Som lite kuriosa kan jag nämna att samtidigt som jag var där var även Eric Schmidt, Googles tidigare vd, på besök för att han var intresserad av vad de gör i Nairobi på det här området.

Nästa stopp var i TBI Technopark. Det är en inkubator som fått pris som Asiens näst främsta inkubator och Indiens främsta inkubator. Det som är intressant är att man inte bara inkuberar entreprenörer utan även inkubatorer, vilket innebär att man utbildar nya inkubatorer för att kunna hjälpa fler entreprenörer att starta företag. Detta sker för att öka takten på entreprenörskap i landet.

Regeringen ger stöd åt lokala inkubatorer och teknikparker samtidigt som de som var med och grundade de första inkubatorerna får åka runt i landet och övertyga andra regioner om värdet av att satsa på entreprenörskap.

Nästa nedslag är Kina. Kina är ett fascinerande exempel, där man verkligen har bestämt sig för att satsa på entreprenörskap. Man har skapat 1 500 inkubatorer sedan den första inkubatorn grundades, så sent som 1987. Utvecklingen kommer att fortsätta, och 2020 förväntas man vara uppe i 5 000 företagsinkubatorer. För att fylla dessa inkubatorer arbetar man systematiskt med att hitta entreprenörer direkt på universitet. Det är ungefär som stora företag hos oss arbetar med headhunting – man söker upp kompetenta studenter och plockar in dem i inkubatorerna.

Jag ska göra ett kort nedslag i USA och Silicon Valley. Man kan säga hur mycket som helst om denna spännande plats. Men för att sammanfatta Silicon Valley för er som inte har varit där skulle jag säga att det är ett Disneyland för entreprenörer. Där finns allt som en entreprenör tycker är kul, intressant och spännande. Oavsett vilket projekt du arbetar med kommer du att hitta människor som tycker att ditt projekt är intressant och hjälper dig med det. Det skapar en kontext där allting är möjligt. Den inkubator jag fokuserade på, Blackbox, fokuserade enbart på entreprenörer som kom utifrån USA. Man öppnade upp Silicon Valley för världen. Det var mycket entreprenörer från Sydamerika, Mellanöstern och Europa som ville åt kärnan av Silicon Valley.

En reflektion: Jag slogs av öppenheten och viljan att dela med sig och samtidigt lära av andra. De flesta inkubatorer är uppkopplade mot andra inkubatorer i andra länder i ständig dialog. Det fanns även möjlighet för entreprenörer att koppla upp sig mot inkubatorerna på distans, så kallad virtual incubation.

Jag ska ta upp två framgångsrika exempel i Sverige i dag. Först vill jag lyfta fram det arbete som SISP gör. Ett av de senaste projekten är att man nu marknadsför startups mot stora bolag och börjar matcha stora bolag med startups på ett för mig nytt och innovativt sätt. Det är en otroligt intressant satsning.

Själv kommer jag från Trollhättan. Där har vi en inkubator som har varit en viktig del av omställningsarbetet efter Saab. Nu går man in i en ny spännande fas med en rymdinkubator, där Esa är med och finansierar därför att Esa som stor, tung aktör drar nytta av entreprenörskap.

Låt mig lyfta fram tre områden som man skulle kunna fokusera på framöver. Det första handlar om att ta en nyckelroll i den globala utvecklingen av entreprenörskap. Det handlar om att genomföra regelbunden kvalitativ benchmarking med de ledande inkubatorerna, dels för att bygga kanaler mellan länder, organisationer och entreprenörer, dels för att få tillgång till arbetssätt och metoder som man använder och snappa upp de senaste trenderna. Som exempel kan jag nämna att många av deltagarna i det projekt som jag drev ville ta detta vidare till nästa nivå. Det finns alltså ett sug där ute.

Sedan har vi attityd. Det var detta som Johan var inne på – attityden till misslyckandet. Det handlar ju både om ramverket, att lagarna och systemet fungerar, och attityden, alltså vilket signalvärde det har om man tar chansen men misslyckas. Är det okej att komma tillbaka? Här tror jag att vi behöver en attitydförändring. Vi ser något helt annat i Silicon Valley.

Det sista är att utveckla kontext för entreprenörskap. På alla de platser jag besökte var jag egentligen där för att se vad de tillförde för värde. I intervju efter intervju blev det tydligt att det stora värdet var den kontext som de vistas i. Man går från en kontext där det inte är möjligt till en kontext där det är möjligt.

De fyra exempel som jag visade här illustrerar långsiktiga satsningar för att möjliggöra för personer att förverkliga nya idéer, i det här fallet framför allt i inkubatorer. Det handlar om att utvidga den kontext som finns i inkubatorerna. Det är detta som har skett i Silicon Valley, där inte bara inkubatorn utan hela samhället är en kontext. Även San Francisco är väl med i den kontexten.

Som en slutsats skulle jag vilja lyfta fram just ordet kontext. Jag åkte ut för att se vilka metoder som var ledande, men jag såg att kontexten var det viktigaste. Det handlar om värdet av en positiv, tillåtande, utmanande och möjliggörande kontext. Alla entreprenörer uttrycker värdet av den kontext som fanns i inkubatorerna.

Personerna som satt mitt emot varandra på bussen hade vistats i helt olika kontexter – en kontext där allt var möjligt och en kontext där inget var möjligt. Hur kan vi få fler individer att uppleva och verka i en kontext där det är möjligt?

Ordföranden: Tack för det! Näst på tur står Jessica Löfström, vd för företaget Expandera Mera, som ska tala utifrån rubriken Företagande i en mansdominerad bransch. Var så god, Jessica!

Jessica Löfström, Expandera Mera: Jag är alltså grundare av och vd för Sveriges största byggbemanningsföretag, Expandera Mera. Det startade jag för 17 år sedan. När jag startade var vi det första bemanningsföretaget som var nischade mot byggsektorn.

Jag är från Botkyrka, och jag har alltid haft en stor önskan att få ett riktigt toppjobb och tjäna bra med pengar. Dock visste jag inte riktigt hur jag skulle få toppjobben. Ett sätt var dock att starta ett eget företag, för då blev jag vd med en gång. Sagt och gjort: Jag startade ett eget företag. Efter att under ett par år ha harvat runt med små startups – vissa gick bra, andra inte – kom jag så småningom på den briljanta idén att starta ett byggbemanningsföretag. Jag hade nämligen sett att det över huvud taget inte fanns några bemanningsföretag i byggsektorn. Jag trodde då att de större bemanningsföretagen inte såg byggsektorn och den potential som fanns där. Är det någonstans som bemanning passar är det verkligen i byggsektorn.

Det tog dock inte lång tid förrän jag förstår att gubbarna i branschen mest kliade varandras ryggar. Inom facket – det vill säga Byggnads – hade man för länge sedan bestämt att bemanning aldrig skulle in i byggsektorn. Sedan dess har jag kämpat mot traditioner och mot gubbar i en konservativ och gammal bransch. Men jag har också efter mycket hårt slit nått framgång med mitt bolag, en framgång som jag är oerhört stolt över.

Det är en stor ära att få komma hit och tala i riksdagen och träffa er politiker. Jag vill passa på att rikta mitt stora tack till er för ett beslut som ni har tagit och som har gjort detta med Expandera Mera möjligt, nämligen RUT. Utan RUT hade jag aldrig klarat att driva upp mitt bolag, ta hand om mitt hem och mina fantastiska barn. RUT är oerhört viktigt, och det går inte att slå ned på det, utan RUT måste utvidgas. Vill man ha mer jämställdhet måste RUT utvidgas.

Här vänder jag mig framför allt till Vänsterpartiet, som envist säger att man är ett feministiskt parti men samtidigt sparkar undan benen för dem som mest behöver stödet RUT. Det är inte okej. Jag har träffat många kvinnor i de unga generationerna – 80-, 90- och 00-talsgenerationerna. De är jättestarka och jättetuffa. Jämställdhet kommer längre fram att bli en ickefråga, men då behövs verkligen RUT. Detta är något som jag vill att ni politiker tar tag i nu, för annars kommer ni aldrig att få se dessa unga kvinnor dominera näringslivet, och det vill ni ju.

Byggbranschen domineras av män som i hundra år har kliat varandra på ryggen. Effekten, som jag upplever det, är en utbredd korruption, svartarbete och en osund konkurrens. Det finns mycket gott som har hänt under de 17 år som jag har varit verksam i branschen, och jag ser en klar förändring. Men det finns fortfarande många problem, och de senaste åren tycker jag att problemen har eskalerat på grund av det kraftigt ökade byggandet. I och med detta har svartjobben ökat igen.

Detta är problem som många känner till men få vågar eller vill tala om. Det värsta är att de stora statliga uppköparna späder på problematiken genom det

sätt man gör upphandlingar på i dag. Vi på Expandera Mera är ute på byggarbetsplatser varje dag. Vi ser hur svensk arbetskraft byts ut mot utländsk arbetskraft, och vi ser framför allt hur vit arbetskraft byts ut mot svart arbetskraft.

Allt börjar med inköpen. Trafikverket handlar upp för hundratals miljarder, där lägsta pris avgör om man vinner en affär eller inte. Så länge lägsta pris är det som avgör kommer det inte att gå att vinna en affär utan att dölja svartjobb någonstans längre ned i kedjan. Det finns FN-direktiv om CSR-arbete och hur företag ska kunna följa upp leverantörskedjan nedåt. Men Trafikverket med flera verkar helt oförmögna att kolla upp hur det ser ut längre ned i leden. Det är märkligt, eftersom bolag som H&M utsätts för drev i medierna om något av de bolag som de handlar upp av i tredje världen inte skulle ge rimliga löner till sina anställda.

Ryggdunkandet gör att ingen talar, men framför allt är det många som tjänar stora pengar på att det ser ut som det gör just nu. De flesta stora företag har visselblåsare och visselblåsarsystem, men de enda som skyddas av detta är de som sitter vid makten. Det löser inte problemet. Detta är en kulturfråga.

Regeringen har i dag en stor utmaning att få till kontrollen nedåt i ledet när man upphandlar leverantörer. Det går inte att förlita sig på att en huvudentreprenör ska se till att det är sjyst på just deras projekt. Det är ju just de som tjänar på att det inte är sjyst, och det är stora pengar vi talar om.

Vi måste hitta system och se till att det blir kraftiga konsekvenser när man som huvudleverantör inte har sund arbetskraft på sina projekt. I dag blir det inga konsekvenser.

Som det ser ut i dag rinner stora skattepengar ut ur landet. Ofta betalas inte heller skatt i något annat land, utan dessa pengar hamnar i kriminella fickor. Effekten blir att konkurrens inte sker på lika villkor, och de företag som vill vara sunda slås ut. Internationaliseringen går jättesnabbt just nu och sprider sig snabbt till andra branscher. Vi ser även att transport, sjöfart, vård med flera börjar få denna typ av företag som kommer in i led under en entreprenör.

När jag för ungefär ett år sedan började tala med Svenskt Näringsliv och Sveriges Byggindustrier om de problem som vi upplevde vann jag inget gehör. Man talade där om att en fri marknad och fri konkurrens var det absolut viktigaste. Det är märkligt, med tanke på att man är avtalspart i kollektivavtalen. Man borde gynna företag som har kollektivavtal som part.

Vi på Expandera Mera har aldrig vunnit en upphandling med utländsk arbetskraft. När vi erbjuder utländsk arbetskraft handlar det om personer som har kollektivavtal, och det är sunt. Då vinner man inte.

När jag kände att jag inte kom fram hos Svenskt Näringsliv och Sveriges Byggindustrier startade jag ett samarbete med Founders Alliance. Det är i dag Sveriges största entreprenörsnätverk. Förutom att driva mitt bolag är jag också mycket engagerad i detta nätverk. Under vintern har jag tillsammans med Niclas Carlsson, som är grundare till Founders Alliance, och Johan Waller, som är vår företagsfilosof och också en stor entreprenör, gått in i dialog med många politiska partier. Vår avsikt är att etablera oss som den viktigaste företrädaren för entreprenörsfrågor i Sverige. Vi tror nämligen att Sverige kan bli

världens bästa entreprenörsland, där konkurrens på lika villkor är en självklarhet. Det går inte på något annat sätt.

En av de viktigaste frågorna för att få till konkurrens på lika villkor är skatten. Vi tycker att man ska hylla de bolag som betalar skatt och gör rätt för sig. Samtidigt ska man påvisa för de bolag som inte gör rätt för sig och som smiter från skatten att det inte är okej. I dag är det hur lätt som helst att samla poänger som god medborgare genom att skänka pengar till välgörande ändamål. Ofta hyllas företag som i sammanhanget donerar småpengar.

Det är givetvis viktigt med välgörenhet, men det är inte okej om man samtidigt smiter från den skatt som det är meningen att man ska betala. Jag kan inte acceptera att vissa bolag betalar skatt och andra inte. Om man verkar i samma bransch sker inte konkurrens på lika villkor. När skattepengarna inte räcker till välfärden höjs skatten. Ju mer skatten höjs, desto större fördel har de som smiter från skatten.

Samtidigt vill, som tur är, den unga generationen inte jobba på företag som inte gör rätt för sig. De vill inte jobba hos företag som smiter från skatt. De flesta vill också handla med företag som gör rätt för sig. Problemet är att det i dag är svårt att veta vilka som betalar skatt och gör rätt för sig och vilka som inte gör det. Därför tycker vi på Founders Alliance att det är jätteviktigt att man gör skatten transparent. Se till att den blir synlig och att informationen om den blir lättillgänglig. Sedan tror jag att skatterna och vilka bolag som betalar eller inte kommer att hamna på listor. Jag har till och med tagit på mig att när skatten blir synlig fixa så kallade Allbrightlistor på de bolag som betalar skatt och de som inte gör det.

Gör ni detta vore det perfekt! Jag skulle också vilja att ni politiker faktiskt fixar ett pris till bästa skattebetalande företag i Stadshuset. Det är på tiden att vi börjar hylla skattebetalande företag, och det är på tiden att vi börjar ta tag i dem som smiter.

Den allra viktigaste frågan för oss på Founders Alliance är hur vi ska behålla ägandet i Sverige. I Entreprenörsutredningen nämns inte denna fråga. Sverige är ett fantastiskt land att starta företag i, men vi är ganska usla på att behålla företagen när de blir större. Vem vill jobba i ett enmansföretag? Det är inte så många som vill det. Men när Postnord nu faller samman finns det en risk för att det blir ett nytt Uber.

Människor vill jobba i innovativa tillväxtföretag, och det är just de bolagen som vi måste se till att behålla i Sverige. Det är där jobben skapas, och det är därifrån skattebasen kommer. Regelverk som 3:12 och optionsförslag gynnar inte ägandet i Sverige. Det tar lång tid att bygga ett fantastiskt bolag, och när man som grundare vill lämna vidare till några andra är det i dag lockande, med det extremt krångliga regelverket, att sälja till en utländsk aktör i stället för till sina medarbetare och kollegor, som skulle säkra att ägandet blir kvar i Sverige.

Detta är en överlevnadsfråga för Sverige. Jag hoppas att ni verkligen förstår och tar till er detta.

Min sista bild handlar om hur viktigt det är att hylla bolag som betalar skatt i Sverige. Detta handlar om två frågor: Se till att bolagen betalar skatt, och se

till att ägandet stannar i Sverige! Det finns också en sajt som ni kan titta på, som heter stoppafusket.se. Den stöder vi på Expandera Mera i vårt CSR-arbete. Där kan ni följa grävande journalistik om hur myndigheternas upphandlingar går till.

Ordföranden: Då ska vi gå vidare till den sista talaren före pausen, Shori Zand, som ska tala utifrån rubriken Hur kan företag skapa fler jobb och bidra till samhället? Shori Zand är ordförande för Avesina Investment Group.

Shori Zand, Avesina Investment Group: Tack för inbjudan! Stort tack för möjligheten att vara här och dela med mig av mina erfarenheter när det gäller bolagsbyggande och de tankar och erfarenheter som jag har inom välfärdssektorn.

För 17 år sedan grundades bolaget Avesina av mig, en kvinna, en barnmorska, en offentliganställd och en person med utländsk bakgrund. Det var en ganska tuff resa. Det var en tuff kamp på den offentliga marknaden mot attityder mot min egen bakgrund, mot fördomar och normer. Men samtidigt var det en spännande resa. Den var inspirerande och lärorik. Det var en resa i en mansdominerad bransch som är till 100 procent politiskt styrd. Vi styrde inte själva i vårt bolag, inte alltid i alla fall.

På väldigt kort tid växte bolaget från en verksamhet till 47 kliniker – från ett bolag till fem och från två anställda till 1 400 och från en knapp miljon i omsättning till 400 miljoner. Bolaget grundades med en klar vision – att erbjuda patienter och brukare en kvalitativ, innovativ, lättillgänglig och snabb vård och omsorg. Drivkraften var att förenkla, utveckla och åstadkomma något positivt, både för samhället och för mig själv som person. Målet var tydligt och konkret, och resultatet var mätbart.

Parallellt med byggandet engagerade jag mig i samhällsfrågor, i de sjukvårdsreformer som gjordes mellan 2006 och 2009 i min egenskap av vice ordförande för Vårdföretagarna i Sverige, styrelseledamot i Svenskt Näringsliv och styrelseledamot i Tillväxtverket och Läkemedelsverket. Jag tyckte att det var viktigt att påverka med min närvaro.

Företagsbyggandet krävde och medförde på det personliga planet risktagande, uppoftfringar, envishet, utsatthet och, många gånger, ensamhet. På det professionella planet innebär det att fatta konkreta och långsiktiga affärsbeslut och att se till att man har lönsamhet för att kunna utvecklas och växa av egen kraft. Det innebär att man kan fatta snabba beslut och se till att man har en innovativ och snabb beslutsprocess och att man är tydlig i målsättning och leverans. Det innebär att man skapar en god arbetsmiljö och att man jobbar för jämställdhet och mångfald. Framför allt: Man ska lära sig att inkludera alla människor i organisationen i vår besluts- och utvecklingsprocess.

Dessa faktorer var nödvändiga, och är fortfarande nödvändiga, för ett långsiktigt och hållbart byggande. Det är ett byggande som skapar jobb för tusen-

tals människor, som servar tusentals patienter och som finansierar utvecklingen och tillväxten i bolaget. Bolaget betalar skatt och bidrar till något extremt positivt i samhället. Jag skulle vilja kalla entreprenörer för samhällsbyggare.

Varför berättar jag allt det här för er? Jo, därför att jag tycker att samma sak gäller för politiken och politiker. Om man vill bygga ett hållbart och långsiktigt näringsliv och välfärdssystem i Sverige måste man satsa långsiktigt. I dag mer än någonsin behöver vi långsiktighet och stabilitet i Sverige samt insikt i näringslivspolitik. Vi behöver det för att vi behöver stärka de svenska företagens konkurrenskraft, både nationellt och internationellt.

För att nå målet behöver politiker, precis som ett bolag, involvera och engagera näringslivet och med hjälp av dess praktiska kompetens fatta sina viktiga beslut. Det är de beslut som rör oss, som rör människor där ute och som berör hela samhället. Vad säger ni om en integrering av politisk vision med praktisk kompetens från näringslivet? Detta skulle behövas för att få ett mer framgångsrikt Sverige.

Vi talar om svårigheter att starta bolag i Sverige. Hur ska vi göra för att fler startar bolag i det här landet? Jag tycker inte att det är så svårt att starta bolag i det här landet, utan tvärtom. Jag tycker att det är enkelt: Man fyller i några blanketter, skickar iväg dem och betalar 800 kronor. That's it – du har ett företag! Du blir ägare.

Det som är svårt är att driva, växa, finansiera och utveckla, speciellt inom välfärdssektorn. Jag vet det här, för jag har jobbat som anställd inom välfärdssektorn. Jag vet det här, för jag har byggt, drivit, lett och sålt. Och i dag investerar jag. Jag har sett allt som man kan se.

I dag skulle jag vilja ta upp några exempel på utmaningar som åtminstone jag upplevde under min resa, under mitt ledarskap och under min tid i svenskt näringsliv. Det här är mina egna antaganden.

Vi har ett stort problem i det här landet med kompetensförsörjning. Det här är inget nytt. Vi har en åldrande befolkning som inte är kapabel att jobba hur länge som helst. Redan i dag råder stora brister på alla områden, framför allt vård och omsorg, it, handel och flera andra områden. Detta har varit och är ett känt problem. Trots det brottas både arbetsgivare och arbetstagare med krångliga anställningsvillkor, höga anställningskostnader, höga lån och höga bolagsskatter med mera. Det här vet ni, för ni är politiker.

Vad kan man göra? Har vi inga människor som kan jobba i det här landet? Jo, det har vi. Det är många som inte har något jobb. Har vi inga företag som är villiga att anställa? Jo, det har vi. Åtminstone det privata näringslivet är berett att anställa. Men då måste vi se över minimilönerna. Vi måste sänka arbetsgivaravgifter och skatter för nystartade bolag. Vi måste ha en snabbare handlingsprocess för arbetskraftsinvandring. Det här är fakta. Vi behöver folk som kommer till det här landet och jobbar. Det är fakta. Det här är en verklighet.

Vi måste snabbt kunna kartlägga den relevanta kompetens som finns bland asylsökande och nyanlända. Vi måste vara kapabla att få in denna kompetens

så snart som möjligt i samhället. Vi har kraften, vi har kunskapen, vi har medlen, vi har pengarna och vi har viljan, men vi har ingen struktur. Detta kräver att politiken har ett nära samarbete med näringslivet och hittar smarta och innovativa lösningar för att nå fram till ett bättre och snabbare resultat.

En annan utmaning under min tid som välfärdsföretagare var korta avtalsperioder med prispressande upphandlingar. Avtalstiderna var och är alldeles för korta. Det tar minst två till tre år för varje företag att få verksamheten på fötter, få rutiner igång och få igång produktionen fullt ut. Då är det dags för nya upphandlingar eller nya politiska svängningar som påverkar såväl brukare som arbetsgivare och uppdragsgivare negativt.

Detta måste förändras, och det är ni som kan göra det. Vi är förvaltare, och det är ni som fattar de politiska besluten. Avtalstiderna måste anpassas efter tjänster och innehåll. Systemet behöver vara mer flexibelt och kompetent. Jag tror att det är viktigt att politiker skapar en nationell långsiktig linje för sina upphandlingar gällande avtalstid, rimliga villkor, pris och kvalitetskrav.

Min erfarenhet är att det alltid är bra att de nationella besluten anpassas och förenklas i enlighet med de lokala och regionala ekonomiska och demografiska förutsättningarna. Detta ger en bättre förutsättning för en bättre kvalitetskontroll, bättre upphandling av rätt tjänster, rätt prissättning och bättre förutsättningar att få in rätt leverantör.

Under lång tid, 17 år, har jag varit verksam i branschen som företagare, ägare och entreprenör. Vi har under denna tid haft en avsaknad av väldefinierade kvalitetskrav både på den nationella och på den regionala nivån. Det har skapat många missuppfattningar och har lett till försvårade kontroller och uppföljningar. Frågan har varit uppe under många år. Jag satt i den nationella kvalitetsgruppen redan 2004. Vi har inte kommit längre än att säga att vi behöver ett kvalitetssystem. Frågan måste prioriteras, och även i denna fråga måste både uppdragsgivare och uppdragstagare engageras.

Jag skulle önska att politiken ändrade attityden mot näringslivet, ändrade tonen och öppnade upp. Det ska vara en dialog, för i slutändan är vi partner i sak. I dag låter det på tonläget som att vi bara är utförare, och detta tonläge är inte okej. Det är inte värdigt för näringslivet. Använd vår drivkraft! Använd våra idéer! Lyssna på våra konkreta lösningar! Tillsammans driver vi Sverige framåt.

Det viktiga är att många beslut som fattas i det här huset fattas i de politiska förummen, och de förankras inte alltid i näringslivet. Jag har några exempel.

Vi har tidigare genomgått en reform som hade stor betydelse på marknaden för anställda och för patienter. Det var valfrihetsreformen. När man gjorde den var det nödvändigt. Det var på tiden. Sverige behövde en förändring, och systemet behövde en förändring. Systemet kollapsade. Jag jobbade i detta system. Sedan kan man tycka att man borde ha gjort en bättre marknadsanalys. Man borde ha haft mer koll på ersättningssystemet. Man kunde ha gjort en bättre prisanalys av tjänsterna. Men av något skäl gjorde man inte det. Vi vet det i dag. Vi har lärt oss av våra misstag. Vi vet att patienterna är nöjda, att vården är tillgänglig och att de anställda är nöjda.

Vi måste nu sätta oss ned och fråga: Var gick det fel? Konsekvenserna av de låga ersättningarna i samband med sjukvårdsreformen, speciellt i Västra Götaland, drabbade många små och medelstora företag. Ersättningen var så pass låg att inte ens den offentliga verksamheten kunde klara av sina uppgifter. Man går in i landstinget och skjuter in någonting som kallas för omställningsbidrag medan de privata får stå där ute och klara sig själva.

I dag har vi ett annat förslag på gång, där åtminstone inte jag har sett någon konsekvensanalys. Har den offentliga apparaten kapacitet att ta tillbaka allt som har gått ut på valfrihet? Har vi den mänskliga och ekonomiska kapaciteten i den stora offentliga apparaten? Om ni har det – be my guest! Prata med oss! Detta kommer att drabba näringslivet. Det kommer att drabba ett område där vi har mer än 75 procent kvinnor verksamma. För första gången i svenskt näringsliv har vi störst andel kvinnligt ägande inom välfärdssektorn. Detta är en sektor som kan skapa jobb, integrera och ta in kvalificerad och okvalificerad arbetskraft.

Näringslivet har också ett ansvar. Ansvaret från vår sida är att bereda goda arbetsvillkor och bra arbetsmiljö och att ha en transparent och öppen dialog för politiken. Men politiken måste lita på oss och uppskatta det goda som vi gör för det här landet. Att vara vårdentreprenör i det här landet innebär långt ifrån att man blir rik. Ibland tänker jag att om jag hade stått här ute och sålt korv skulle jag ha blivit rikare än genom att springa efter vartenda avtal i vartenda landsting.

Vi är en del av det goda samhället. Vi betalar skatt, vi tar ansvar, vi skapar jobb och vi förtjänar lite uppskattning.

Ordföranden: Tack för detta! Då, mina vänner, är det dags för en paus på ungefär 20 minuter. Kl. 12.35 börjar nästa punkt, där närings- och innovationsminister Mikael Damberg kommer att beskriva regeringens arbete med innovations- och entreprenörskapspolitiken. Men till dess ska vi bryta upp för en paus, och här utanför finns kaffe med mera till alla närvarande.

Ordföranden: Välkomna tillbaka! Det brukar vara i kaffepausen man har möjlighet att mingla, byta visitkort och säga att vi borde ses och prata mer om en viss specifik fråga. Det har säkert hänt ett och annat sådant möte här i dag också. Det är ett väsentligt utfall av dagens viktiga konferens och ämne.

De flesta har återinträtt i salen till näringsutskottets hearing om framtidens innovations- och entreprenörsklimat.

Nästa punkt på dagordningen är att närings- och innovationsminister Mikael Damberg ska beskriva regeringens arbete på området.

Närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S): Tack, näringsutskottet, för att ni har tagit initiativ till och ordnat ett seminarium om frågor om innovation, företagande och entreprenörskap. Det är i mångt och

mycket grunden för det vi brukar tala om i fråga om konkurrenskraft och Sveriges möjligheter att möta framtiden. Det handlar om att klara jobbpolitiken, att utveckla vår välfärdspolitik och möta några av vår tids största samhällsutmaningar. Det handlar mycket om hur vi ska hantera inte minst innovationsfrågorna framöver.

Jag förstår att ni redan har lyssnat – jag ber om ursäkt för att jag inte har lyssnat hela vägen – på ett antal spännande och intressanta perspektiv. Ni började med Entreprenörskapsutredningen, och ni har lyssnat på enskilda företagare och entreprenörer som har beskrivit sin vardag och sin verklighet och givit perspektiv på frågan.

Entreprenörskapsutredningen hade ett brett anslag. Det märkte ni när den redovisades. Innovations- och företagarfrågorna är breda frågor som berör många olika delar för att systemet som helhet ska leverera bra resultat. Jag har räknat till 53 förslag – ni kan ha räknat på ett annorlunda sätt i Entreprenörskapsutredningen – och vi har på olika sätt tagit hand om en majoritet av förslagen och jobbar med dem i Regeringskansliet. Vi kan återkomma till enskilda förslag om ni vill djupdyka i något av dem.

Låt mig få sätta in dessa frågor i ett större perspektiv, hur jag ser på frågorna och hur regeringen jobbar med dem. Jag börjar riktigt stort, som ni ser på den här bilden. Sverige sett utifrån är ett litet land i norra Europa med 10 miljoner invånare. 70 procent av ytan är täckt av skog, och 99,98 procent av de potentiella kunderna i världen finns utanför Sverige. Det sätter Sverige i ett sammanhang som gör oss mycket beroende av omvärlden. Det gäller vår export, handel och investeringar. Det bygger mycket av svensk ekonomi. Nästan 80 procent av svensk bnp är kopplad till export – för att sätta frågorna i ett sammanhang.

Det har hänt mycket i världen som har oroat på senaste tiden. En del valvinster har resulterat i osäkerhet om vart världen är på väg. Protektionistiska strömningar har vunnit mark i flera olika länder. För ett exportberoende land som Sverige är det naturligtvis farligt. Storbritannien har i och med brexit börjat sin resa ut ur Europeiska unionen med förhandlingar och osäkerhet under flera års tid om vilka förhållanden och regler som ska gälla. De rena säkerhetshoten har vuxit i världen, kopplat till den säkerhetspolitiska situationen inte minst i vår del av Europa med Rysslands agerande i Europa. Det är terrorattentatet på hemmaplan i hjärtat av Stockholm, som naturligtvis sätter säkerhetsfrågorna och trygghetsfrågorna i blyxtbelysning.

I det här klimatet kunde man tänka sig att vi skulle se en stark påverkan på svensk ekonomi. Ta i trä! Det har vi inte riktigt sett än. Snarare ser vi en utveckling där våra exportmarknader går bra just nu. Men det finns många osäkerheter i den globala och internationella utvecklingen som vi måste beakta.

Regeringen har försökt växla politik. Jag ska inte bli alltför politisk, men den förra regeringen hade enligt min mening ett stort fokus på stora skattesänkningar, medan vi har fokuserat på att öka investeringarna i

ekonomin – utbildningssystemet, infrastruktur, bostadsbyggande, bredbandsutbyggnad – för att driva på en ekonomisk utveckling som också är bra för välfärdssamhället. Där har vi gjort investeringar i välfärdsmiljarder som motsvaras i någon form av 30 000 antingen försvarade eller nya anställningar i välfärden för att klara kvaliteten i välfärden. Det är regeringens sätt att hålla ihop Sverige och möta denna tid.

Låt oss titta lite mer specifikt på Sverige. Jag brukar säga att vi nu är överens i regeringen om att svensk ekonomi går som en Volvo, inte som en Tesla, som finansministern sa tidigare. Det går bra för Volvos export. På bilden ser ni den nya modellen – men vi ska inte gå in på det.

Det roliga är att prognoserna för svensk ekonomisk tillväxt har justerats upp igen. Sverige ligger på nästan 3 procents tillväxt i år igen. Det är mycket högre än de flesta konkurrentländerna. Sverige är en av de ledande ekonomierna i Europa och är definitivt bäst i vår del av Europa, i Norden och Skandinavien.

Det som är spännande med tillväxten är att den är bred. Den drivs inte bara med att vi blir fler invånare, att vi konsumerar. Det som har hänt på senare år är att exporten drar i tillväxten, vilket är otroligt betydelsefullt för ekonomin, och att investeringarna ökar. Inte minst de privata investeringarna ökar i ekonomin, och bostadsbyggandet sticker ut.

Låt oss titta på industrin, som jag gillar att tala om. Där har konjunkturbarometern stigit till det högsta värdet sedan 1996. Svensk industri rullar på, inte bara Volvo utan även övriga industrin, i snabb takt. Så mycket har inte investerats i industrin i Sverige sedan finanskrisen. Det märks i vissa delar av Sverige, där industrin är riktigt tung. Titta på hur den ekonomiska utvecklingen och arbetslösheten har sjunkit dramatiskt i Västsverige.

Det som också är kul, och som inte handlar om interna mått, är utländska direktinvesteringar till Sverige som fortsätter att öka. År 2016 ökade flödet från 52 till 168 miljarder kronor. Det finns en förväntan i omvärlden att det är bra att investera i Sverige. En öppen ekonomi i Sverige ska vara tacksam för detta.

Jag talar om de stora företagen. Låt oss titta på småföretagen. LRF:s lönsamhetsbarometer presenterades nyligen där det framgick att 2016 var ett rekordår också för svenska småföretagare när det gäller lönsamhet, vilket också märks på statistiken sett över tid. Det går bra just nu.

Effekterna är att det skapas nya jobb. Det är fråga om 200 000 nya jobb sedan 2014, varav 114 000 i privat sektor. Det är bra. Arbetslösheten har sänkts från 8 procent, där den parkerade under finanskrisen, till nu under 7 procent. Vi är inte nöjda med det utan vi ska vidare. Det mest spännande när det gäller arbetslösheten är ändå ungdomsarbetslösheten, som nu är den lägsta på 13 år. När konjunkturen drar och företag behöver anställa anställer de gärna unga människor. Jag ska inte gå in på den frågan så mycket.

Överskott är en annan effekt av att det finns 200 000 fler människor i arbete. Underskott har blivit överskott. Det som är spännande med den bilden är inte bara att vi tar ansvar för samhällsekonomin utan att vi ökar våra möjligheter att göra investeringar.

Den här bilden visar hur jag brukar beskriva en jobbpolitik som fungerar. Det handlar inte bara om utgiftsområde 24, mitt utgiftsområde i regeringens budget. Det är viktigt med Almistöd, Vinnovapengar och annat sådant. Det är mycket viktigt, och jag kommer att fortsätta att tala om hur vi jobbar för att få dem så effektiva som möjligt. Men det som riktigt avgör om företag växer och expanderar är hur det går i ekonomin. Svensk tillväxt bromsas fortfarande av ett antal flaskhalsar. Det finns för få bostäder runt många av våra städer, och vi måste bygga mer i Sverige. Infrastrukturen är underinvesterad, och det går inte att leverera i tid. Det gäller både exporten och persontransporter. Det finns ett behov av att investera mer i bredband, och vi har dubblat det statliga stödet till utbyggnad av bredband i Sverige för att nå ut till fler platser med modern teknik, för att inte minst kunna bedriva företagande. Vi har också växlat upp forskningspolitiken i Sverige. Den är viktig för framtidens jobb. Det här gällde alltså investeringsdelen.

Den andra delen handlar om utbildningspolitik och matchning. De är underskattade som näringspolitiska instrument. På kort sikt finns det inte något mer viktigt för Sverige än att få till matchningen på svensk arbetsmarknad. Ni vet att det finns 100 000 lediga jobb. Jag såg en rubrik från TT om att svenska företag skriker efter arbetskraft. Vi måste matcha utbildningssystemet mot de jobb som faktiskt växer fram i dag. Annars kommer företag att säga nej till order eller säga nej till att växa eftersom de inte hittar rätt kompetens. Här gör regeringen ett stort kunskapslyft fram till 2019 med 70 000 nya utbildningsplatser. Det gäller allt från universitet och högskolor, yrkeshögskola till vuxenutbildning, you name it, hela vägen för att jobba mer med matchning. Men mer kommer att behöva göras. Det gäller att hitta samarbeten för att få detta att funka.

Det sista området är fler och växande företag. Det ska jag säga lite mer om.

Regeringen har fokuserat på faserna i näringspolitiken. Skapafasen handlar om innovationspolitiken, hur svenska företag fortfarande ligger längst fram i utvecklingen av nya produkter och tjänster. Ni vet att Sverige rankas högt när det gäller innovation, nr 2 i världen efter Schweiz, vilket är positivt. Vi har under det senaste decenniet sett att många länder springer snabbt och är på väg att komma i kapp Sverige. Vi måste öka våra satsningar för att fortsätta att ligga i framkant när det gäller innovationspolitiken.

Exportfasen ska jag inte säga så mycket om i dag. År 2015 presenterade regeringen en ny exportstrategi för Sverige. Vi växlade upp exportpolitiken med 800 miljoner kronor för mer närvaro här för att hjälpa små och medelstora företag ut i världen. 11 procent av svenska företag går på export i dag. Det är alldeles för lite. Vi vet att exporterande företag är växande företag. Vi bygger upp regionala exportcentrum runt om i Sverige för att göra steget ut till världsmarknaden längre. Vi stärker också Sveriges närvaro med nya ambassader på tillväxtmarknader för att få en starkare koppling där det växer ute i världen.

Växafasen är den viktigaste fasen för att skapa jobb och ökade sysselsättningsmöjligheter i Sverige. Regeringen och jag har försökt att fokusera på

de utmaningar som skapar stora hinder för företag att växa. Ett hinder som företag möter är naturligtvis finansiering. Det första man tänker på är lånefinansiering. Det första regeringen gjorde var att öka anslaget till Almi, den statliga aktören för utlåning. Med hjälp av de ökade anslagen lyckades Almi 2015 öka sin utlåning med 39 procent och har legat på en hög nivå sedan dess. Den statliga aktören har ökat sin utlåning i form av tillväxtlånet, innovationslånet och mikrolånet, som en del kanske har hört talas om. Alla tre lånen är intressanta och har funkat bra.

Jag är dock lite orolig på sikt. Staten kan inte ta över ansvaret för att finansiera utlåning för alla små och medelstora företag. Därför har jag startat en bankdialog med affärsbankerna i Sverige. Vi har haft vårt första möte, och vi ska ha möten igen. Det handlar om hur statens aktörer och de privata affärsbankerna ska jobba ihop för att skapa ett intresse för att låna ut och jobba med små och medelstora företag och med finansiering. Detta gäller inte minst utanför storstadsområdena, där det är tuffare att få tag på lånekapital än på andra platser.

En annan fråga som handlar om finansiering rör riskkapital för att verkligen skala upp företag och framför allt i första fasen nå en marknad. Regeringen har gjort om det statliga riskkapitalet och skapat Saminvest AB. Det skedde efter mycket kritik av det statliga riskkapitalet i form av att vi inte jobbade tillräckligt mycket, att vi inte jobbade i tidiga faser och att det var branschvisa och geografiska inlåsningar av det statliga kapitalet, som gjorde att det inte kunde leverera tillräckligt mycket. Nu fungerar Saminvest och kommer att leverera fonder under året. Poängen med Saminvest är att staten går in och jobbar ihop med privat kapital för att få mer riskkapital till Sverige i tidiga faser, särskilt i de sektorer där vi lider brist på riskkapital. Jag tror att på lång sikt kommer Saminvest att vara en viktig investering för ett mer effektivt riskkapitalsystem från statens sida i Sverige.

En tredje fråga jag vill lyfta upp för växafasen – vid sidan om kompetensförsörjningen; det är fortfarande problem att hitta rätt personal – är betaltider. De som sitter i näringsutskottet har jobbat med frågan under en längre tid. Det har varit problem med långa betaltider för småföretag under många år. Jag har tillsatt en liten miniutredning på Näringsdepartementet för att se vad som hände med den förra lagstiftningen. Där var det möjligt att avtala bort 30-dagarsregeln för att ha längre betaltider. Problemet var att Sverige backade. Det blir längre betaltider i Sverige, inte kortare betaltider, medan många europeiska länder inrättar kortare betaltider.

Långa betaltider från stora företag till små företag sänker likviditeten, skapar osäkerhet och hindrar många företag från att anställa. Detta har gett näringslivet en generös möjlighet till uppgörelse. Jag har sagt att näringslivet nu självt får se till att försöka hitta någon form av code of conduct, en uppförandekod, som gör att betaltiderna kortas. Näringslivet har fram till sommaren på sig att nå en sådan överenskommelse. Om det inte når en sådan kommer regeringen att återkomma med en lagstiftning. Det är inte effektivt för samhällsekonomin att de stora företagen använder småföretag som bank.

Det är inte bra för någon. Det är inte bra för de stora företagen heller eftersom de är beroende av sina underleverantörer för utvecklingen av verksamheten och för långsiktiga relationer. Där hoppas jag att det går att få fram en betalningskod som gör att små företag får betalt i tid.

Låt mig ge de sista två exemplen. Det har föreslagits att växastödet ska byggas ut inför hösten. Det innebär att regeringen har remitterat ett förslag där arbetsgivare som anställer sin första person inte betalar vare sig full arbetsgivaravgift eller löneskatt på lönen under de första tolv månaderna. Vi vet av tidigare erfarenhet att det är ett stort mentalt och ekonomiskt administrativt steg att ta att anställa den första personen i ett företag. Nu blir det möjligt för företagaren att få en rabatt på 63 000 kronor vid den första anställningen under det första året. Jag hoppas att det kan vara bra sätt att jobba med de minsta företagen, så att de kan komma in på växaresan, att våga börja anställa och gå vidare i affärsutvecklingen.

Det sista jag vill nämna är personaloptioner. De har diskuterats mycket i kammaren. Regeringen har lagt fram ett förslag om att de små och snabbväxande företagen ska kunna arbeta med personaloptioner för att attrahera personal och växa i den tidiga fasen, som är avgörande för företagets utveckling. Vårt förslag gäller för små företag upp till 50 anställda och med en balansomsättning på högst 80 miljoner kronor. Om vi bara får godkännande från EU räknar vi med att detta ska vara uppe och fungera från den 1 januari 2018, inte minst viktigt i startup-sektorn i Sverige.

Små och medelstora företag står för den absoluta merparten av jobbtillväxten i Sverige. Som ni vet har regeringen ett ambitiöst jobbmål, som en del tycker är för ambitiöst. Regeringen vet att vi aldrig kommer att nå målet om inte fler små och medelstora företag vågar och vill växa. Vi kommer att fortsätta att jobba med växafasen och startafasen för företagen eftersom de faserna är en del av regeringens jobbpolitik för att nå vårt mål. Det kommer att handla om allt från besöksnäring, digitalisering, trygghetsfrågor och förenkling till mycket annat.

Min sista bild är innovationsbilden. Lika viktigt som att det finns växande företag i Sverige – att tillväxten är bra i ekonomin och ger en positiv ekonomisk utveckling i vårt land – är det att framtidens jobb säkras. Det är en helt avgörande fråga för Sverige. Vi tävlar i de globala sammanhangen med världskartan. Sverige tävlar oftast inte på kostnadssidan. Vi tävlar ofta på innovations- och kunskapssidan i ekonomin, det vill säga vi ligger längst framme med våra produkter och tjänster. För att Sverige ska fortsätta att ligga längst fram gör vi en kraftsamling för innovation i Sverige. I forskningspolitiska propositionen innebär detta en uppväxling av de rena forskningspengarna, men det finns också mer pengar att ta till innovationsområdet. Vi fokuserar på en kraftsamling på de samhällsutmaningar som finns och där svensk industri och näringsliv kan vara med och lösa en del av utmaningarna. Det är ungefär så det har varit traditionellt sett.

Låt oss titta på flera av de stora exportföretagen i dag. De har ofta en koppling till samhällsutmaningar historiskt sett. De har hjälpt till att lösa en

stor samhällsutmaning. Regeringen menar att digitaliseringen, klimatutmaningen och den åldrande befolkningen är tre megatrender som kommer att påverka hela världen. Sverige har goda förutsättningar på de områdena att leverera lösningar. Om vi gör det på ett bra sätt hemma, till exempel med hjälp av Testbädd Sverige där vi visar hur nya produkter och tjänster kan fungera, kan vi skapa möjligheter till exportframgångar i framtiden.

De fem bilderna visar de fem samverkansprogrammen som statsministerns innovationsråd har pekat ut. De handlar om framtidens resor och transporter, den smarta staden, life science, bioekonomin, den uppkopplade industrin och nya material. På fem områden har vi valt att kraftsamla för innovation, för Testbädd Sverige och för att skapa nästa generations exportframgångar. Vår utmaning är inte att få de stora företagen med på vagnen – de är med och är mycket intresserade av att få vara med i arbetet – utan det stora är att få in de små och medelstora företagen, det vill säga de som är intresserade av att vara med och leverera dellösningarna på de stora utmaningarna.

En fördel i Sverige är att det finns ett omfattande antal stora företag, men om vi kan få de små företagen att växa och kroka an runt en del av de stora samhällsutmaningarna är deras väg att skala upp enklare och snabbare om systemet funkar. Det ekosystemet finns i Sverige. Jag hoppas att vi ska utnyttja det för att skapa fler och växande framtidsföretag i Sverige.

Ordföranden: Tack, Mikael Damberg! Vi ska gå vidare på nästa punkt, nämligen frågestunden. Näringsutskottets ledamöter ska få möjlighet att resonera och ställa lite frågor till dagens paneldeltagare. Vi kommer att ta partierna i storleksordning.

Hanna Westerén (S): De som kommer att känna sig mest manade att svara är dels näringsminister Damberg, dels utredare Kreicbergs.

Jag vill prata lite mer om industrin och det som kallas den industriella symbiosen i utredningen. Jag ser stora möjligheter i termer av mer hållbar produktion, fler i arbete och växaressan som näringsministern själv lyfte upp.

Var finns enligt er de lägst hängande frukterna att plocka i fråga om den industriella symbiosen sett till hur svenskt näringslivs struktur ser ut?

Närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S): Det finns en gammaldags bild av svensk industri att den bara är tillverkning – bara produktionsdelen. Så är det inte. De flesta industriföretag har förändrat sina affärsmodeller och jobbar mycket med service och tjänsteinnehåll.

Ett företag som Scania levererar visserligen bussar och lastbilar, men det tjänar i dag mer pengar på underhållssidan och på att över 200 000 av deras fordon i världen är uppkopplade digitalt, vilket gör att de kan följa utvecklingen, ge smartare underhåll av motorer i rätt läge, lära chaufförerna som kör lastbilarna att köra klimatsmart genom att följa dem digitalt och säga åt dem att de kör lastbilarna på fel sätt och att de kan tjäna mycket pengar på att

förändra beteenden. Scania tjänar på nya affärsmodeller. Scania gör inte detta ensamt. Det sker i ett ekosystem av företag som jobbar med tjänsteleverantörerna.

Att öppna de stora företagen för fler samarbeten med små är den lågt hängande frukten. Det gäller både för att de stora ska ta med de små på exportmarknaden och för att öppna innovationsmiljöerna.

Låt mig ge ett par roliga exempel. Astra Zeneca i Mölndal har öppnat sin innovationsmiljö inne i sajten. De små företagen får använda Astra Zenecas infrastruktur. Det är inte bara fråga om ett företagshotell utan de får träffa Astra Zenecas experter på godkännande av läkemedel eller hur produktionen ska skötas. Man delar erfarenheter. Astra Zeneca gör detta inte bara för att vara snäll. Företaget vill bygga ett ekosystem, och det vill förstå det senaste i utvecklingen. Så företaget tjänar på detta också.

ABB gör något liknande nu. GE Healthcare, ett amerikanskt bolag, gör en satsning i Uppsala på samma tema, det vill säga hur man kan jobba med produktion av bioläkemedel med bas i Sverige.

De stora företagen är mycket mer intresserade av att öppna sig och koppla upp sig mot små företag i dag än tidigare. Det var vi inte så bra på för bara fyra fem år sedan. Då var amerikanska bolag mycket bättre på att samverka, inte minst startup-sektorn och nykomlingarna. Nu är det ett stort skifte bland de stora företagen. De är inte tillräckligt snabba, så de måste samarbeta med de små för att hänga med i utvecklingen.

Johan Kreicbergs, Entreprenörskapsutredningen: Jag håller med näringsministern. Jag upplever att det finns ett större intresse bland större företag för att hitta samarbeten och försöka få in nya idéer.

I fråga om industriell symbios har det gjorts en del kartläggningar i andra länder. Industriell symbios i sin renaste form handlar om en restprodukt, ett företag är en input i det andra företaget. Sedan ska det kartläggas och gärna lokaliseras bredvid varandra, och sedan görs makrosimuleringar på hur mycket pengar man tjänar på det.

Det är klart att det finns rätt stora problem med det hela i praktiken. Företagen försöker hela tiden hitta sätt att kapa sina kostnader. Jag är inte helt säker på att man kan göra några jättebesparingar. Det ska bli intressant att följa upp hur det går.

Jag tror att det var i Danmark som man gjorde en del ambitiösa kartläggningar av vilka industrier som kan ha nytta av varandra. Något företag kanske flyttar eller byter teknik. Det är svårt att makrolokalisera alla företag på det sättet.

Hans Rothenberg (M): Tack, panelen! Det var intressanta första timmar när vi hörde på er.

Ni är ju två entreprenörer som sysslar med tjänster. Det finns en poäng med att ni har blivit inbjudna, för tjänstesektorn är den sektor som växer. Samtidigt

är ni till stor del beroende av politiska beslut. Ibland kan politiken vara med och skapa, men sällan så mycket som politiken kan vara med och förhindra. Ni har visat på en del exempel här.

Tjänsteföretag är väldigt sårbara, framför allt när det gäller villkor och förutsättningar för verksamheten. Näringsministern nämnde att exportföretag ofta är växande företag, men för att gå på export måste man ha en fungerande hemmamarknad.

Jag vänder mig framför allt till Shori Zand. Du arbetar inom välfärden med välfärdstjänster. Där är det tal om vinstförbud och besvärigheter vid upphandling. Det är ofta upphandling på lokal, regional och nationell nivå som lägger hinder i vägen. Skulle du kunna tänka dig att gå på export med dina tjänsteföretag inom välfärden om villkoren förändras? Och, för att ställa en ledande fråga: Tycker du att vinstförbud är något som skulle bidra till att din verksamhet kan gå på export?

Shori Zand, Avesina Investment Group: Det var en ganska svår fråga. Jag tror att dagens politik har fokuserat på fel sak. Vinst i verksamhet måste vara resultatet av hårt arbete där uppdragsgivarna är säkra på att de har satt rätt pris, att de har koll på kvaliteten och att de har en bra dialog med utförarna.

När det gäller att gå på export har jag följt med regeringsdelegationer, senast till Saudiarabien, men vi har även varit i Turkiet. Svenska företag har mycket att ge till omvärlden. Vi är duktiga på processer och innovation, precis som näringsministern sa, men på hemmaplan finns det ett misstroende kring att när visten kommer in försvinner kvaliteten.

För mig är frågan om politiker verkligen har koll på sina upphandlingar och reformer. Fattades de rätta politiska besluten när valfrihetsreformen, som i dag misstros, släpptes? Är det verkligen så att svenska företag fuskar med kvaliteten och inte betalar skatt? Är det så vi bygger näringslivet i detta land?

Vårt näringsliv utomlands har gott rykte, men kan våra företrädare i både stora och medelstora företag göra bra affärer när vi är underkända hemma? Är detta en attitydfråga eller fakta? Jag skulle inte gå på export om jag inte kan bygga mina affärer på hemmaplan. Det blir väldigt svårt när de politiska besluten skakar vår värld.

Jag vill bara väldigt kort berätta hur marknaden ser ut där ute i dag. Nu har jag sålt mitt bolag, men i egenskap av investerare träffar jag många små och medelstora företag som har fått problem med finansiering. Tillväxtkraften har försvagats därför att många inte vill investera i välfärdssektorn, fast Sverige har alla förutsättningar, all kapacitet och all knowledge för att utveckla denna sektor, exportera och tjäna pengar på detta. Dessa pengar behöver vi för att finansiera resten av välfärden. Det är min åsikt.

Jag tror fortfarande starkt på välfärdssektorn, men jag vet inte hur jag ska navigera i detta politiska system. Jag vet inte om jag är beredd att starta igen från början. Jag vet inte om jag kommer att göra det. Det är mitt ärliga svar.

Josef Fransson (SD): Jag vill börja med att tacka hela panelen för intressanta föredrag.

Jag har en fråga till Jessica Löfström. Under ditt föredrag talade du om behovet av att rensa upp i inte minst byggsektorn vad gäller svart arbetskraft, fiffel med skatter och så vidare. Det ger upphov till en omöjlig och osund konkurrenssituation, och jag är helt överens med dig om att vi måste göra något åt detta. Men då måste den politiska viljan finnas.

Jag vill således fråga: Hur har vi hamnat i den rådande situationen? Finns den politiska viljan, enligt din uppfattning, att komma till rätta med problemen? Finns den nu, och fanns den under Alliansens åttaåriga regeringsinnehav?

Jessica Löfström, Expandera mera: När det händer saker snabbt, såsom internationalisering och att man öppnar marknader och olika system, krävs det att man manövrerar dem på rätt sätt. Jag tror att man har tappat detta lite. Man har bara öppnat för privata välfärdsföretag och för internationalisering när det gäller byggföretag, men man har tappat att styra upp verksamheterna.

När det gäller hur Alliansen tänker är de mycket för fri konkurrens och fri marknad. Ibland kan detta ha ett mycket högt pris. Man ser inte konsekvenserna av det som händer. När jag talade med Svenskt Näringsliv och Sveriges Byggindustrier upplevde jag att de också var mycket för fri marknad. Då blir detta allenarådande, och man tappar tänket kring vilka konsekvenser det innebär.

Regeringen är nog mer öppen för att se över och reglera. Det är inte okej att alla skattepengar åker ut och hamnar i kriminella fickor utomlands. Mina skattepengar ska i alla fall inte dit.

Helena Lindahl (C): Jag har en fråga till Jessica Löfström, men fler får svara om de känner sig hågade.

Vi hörde näringsministern säga att det går bra för Sverige, att många företag expanderar och att exporten ökar. Samtidigt ser vi kraftiga höjningar av olika typer av företagsskatter och skatter som drabbar företagande. Hur tror du att detta påverkar framtidens företagande?

Jessica Löfström, Expandera mera: Jag tror inte att skatterna är ett problem så länge alla betalar samma skatt. Problemet är när vissa företag betalar skatt medan andra smiter från det. När det är samma skatter och alla är med och betalar är det inte något problem.

Det man kan fundera på lite är att man behöver se över hur det ser ut i övriga Europa och harmonisera skatterna med dem.

Birger Lahti (V): Jag tackar panelen. Tack, näringsministern, för föredragningen – den var intressant!

Min fråga riktar sig till regeringen och närings- och innovationsministern. Du sa att Sverige till 70 procent täcks av skog. Det kopplar jag givetvis till de utmaningar vi har när det gäller glesbygden. Vi pratar hela tiden om hur vi ska få hela Sverige att leva.

När vi talar om bostadsbyggande i trä tassar man lite försiktigt. Man törs inte utan säger att det ska vara teknikneutralt. Men det finns andra fördelar att väga in som gör att vi kan få till ett större byggande i trä.

Min fråga är: Är regeringen beredd att peka med hela handen och säga att man vill se en exportindustri inom träbyggande? När det gäller hur man ska bygga i andra länder och kraven på byggsektorn ser det annorlunda ut i världen. Det finns enorma möjligheter för en exportindustri, som skulle kunna hjälpa landsbygden och glesbygden att få till en industri som sprider sig i hela landet.

Är man beredd att visa att man tror på branschen och skogsindustrin i den bemärkelsen att man törs satsa extra, peka med hela handen och satsa pengar på forskning, innovation och nya lösningar för byggande i trä?

Närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S): Tack för frågan! Träbyggnation och hur vi använder våra skogliga produkter i Sverige är en av våra stora fördelar. Vi ska ställa om mot ett fossilfritt Sverige, men världen måste göra samma omställning. Sverige har bättre förutsättningar än kanske något annat land att göra denna omställning, tack vare vår vattenkraft och vår energiförsörjning men också vår skogsprodukt, som vi kan använda på många olika sätt.

Det som aktiebolaget Sverige skulle tjäna mest på ekonomiskt men som också vore bra för vårt klimat är att bygga mer i trä. Det säger vi gärna varje dag i veckan. Men det är inte staten som bygger de flesta bostäderna, utan det gör andra. Vi försöker göra mycket reklam för det och analysera byggprojekt utifrån en livscykelanalys för att belysa fördelarna med att bygga i trä.

Vi gör gärna reklam för svensk träbyggnation utomlands och ser med glädje att man bygger höga hus i trä, broar eller vad det nu kan vara redan i dag, men detta baseras på att vi bygger lite mer i trä i Sverige. Återigen: för att komma dit måste hemmamarknaden bevisa att detta är bra och effektivt, och där jobbar vi gärna ihop med dem som bygger.

Vi ser alltså gärna ännu mer i trä, men inte bara byggnation i trä. Vi kommer att kunna tillverka helt andra saker av trä och massaprodukter i framtiden, oavsett om det är foder, textilier eller plastprodukter. Allt man kan göra av olja kan man göra av träprodukter. Det är en enorm skatt som Sverige sitter på.

Det kommer att krävas innovationsarbete på detta område, kanske inte när det gäller höghus, som vi redan kan bygga i dag, utan snarare när det gäller hur man utnyttjar och får ekonomi i storskalig produktion av bioprodukter av olika slag.

Said Abdu (L): Jag vill börja med att tacka panelen för klokheter och insikter vid dagens hearing.

Min fråga rör den finansiella strukturen och finansieringsmodellen för främjarsystemet, framför allt för inkubatorer. Vi pratar ofta om hur vi kan få privat och statligt riskkapital att jobba ihop. Jag funderar på om man på något sätt kan allokera mer privat kapital in i främjarsystemet och då speciellt inkubatorer? Frågan ställer jag i första hand till Johan Kreicbergs och Erik Wallin.

Jag undrar, Erik Wallin: Hur har man finansierat inkubatorerna i Kina och Kenya, och finns det något vi kan lära oss av det?

Erik Wallin, The Startup Adventure: Tack för frågan! Den är väldigt intressant. I Kina är hela inkubatorsystemet till stor del statligt finansierat, men om man åker till Silicon Valley och ställer frågan vad de tycker att staten borde göra för entreprenörerna där får man ganska snart svaret: Så lite som möjligt. Där är det entreprenörerna själva som startar upp inkubatorsystemen.

I Nairobi i Kenya finns det betydande biståndsmedel. Världsbanken är inne med mycket medel där för att stimulera underifrån. Det finns egentligen tre helt olika sätt att se på detta. Vad som är det bästa vågar jag inte säga, men det är intressant att hitta en bra mix mellan systemen.

Johan Kreicbergs, Entreprenörskapsutredningen: När det gäller hur man ska hitta mixen tror jag att man är på rätt väg i det man håller på med genom Saminvest. Man tillför statligt kapital därför att man anser att det finns något slags brist på marknaden eller liknande. Samtidigt har man problemen med statlig finansiering, som har utvärderats en himla massa gånger. Man tjänar rätt mycket på att ha privat kapital där.

Man får försöka hitta en mix. Det är lite detta man bygger på, att de privata investerarna får gå in. Vi hjälper dem att ta bort en del av risken så att det blir mer attraktivt. Grundproblemet ligger i att privata investerare inte investerar tillräckligt i de skedena. De tycker att det är för riskfyllt, och då kan man hitta en mix.

Man blir väl aldrig färdig, men det är i alla fall hyggligt på rätt väg.

Penilla Gunther (KD): Tack för en intressant förmiddag!

Jag har engagerat mig mycket i själva innovationssystemet. Vi kan hitta en rad olika aktörer som har sett över systemet. Jag känner igen bilden från Johans föredragning, med många aktörer inblandade på olika sätt, alltifrån själva företagsrådgivningen och framåt i systemet, inte minst inkubatorerna.

Min fråga, som rör hela panelen, är: Vilken nytta har vi av de olika delarna i det svenska innovationssystemet, så som det ser ut i dag? Min egen uppfattning är att det är väldigt många aktörer och att alla kanske inte skulle ha samma roll som de har i dag. Jag skulle gärna se en översyn av detta.

Jag hade nöjet att vara värd tillsammans med Vinnova när OECD förra året presenterade sin utvärdering av systemet. De hade föga förvånande samma uppfattning: att det är väldigt många aktörer.

Erik har egen erfarenhet av företagsrådgivarrollen och en bakgrund där, men Shori och Jessica kanske inte har haft kontakt med någon i systemet. Det vore intressant att höra vad i detta som vi som politiker kan vara med och förändra och förbättra både så att nya företag startas och så att de befintliga vill vara kvar i Sverige.

Ordföranden: Vi kör en tour de table. Vi börjar med Mikael Damberg och jobbar oss vidare så att alla paneldeltagare får en chans att svara.

Närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S): Jag tycker att det är en bra fråga. Det var en av anledningarna till att vi gärna såg att Entreprenörskapsutredningen tittade på den.

Man kan göra en jämförelse av exportstödet, där det också finns väldigt många aktörer. Det första vi gjorde när vi började med exportstrategin var att bjuda in till olika rundabordssamtal och dialoger. Det visade sig att de inbjudna inte visste vad alla kring bordet gjorde och att man delvis hade samma erbjudande. En del var statliga aktörer och lite överlappande; de maximerade.

I det sammanhanget, där vi hade lite bråttom att komma igång med exportstrategin, valde vi, i stället för att säga att vi skulle göra en organisationsöversyn, att säga: Nu måste vi jobba som ett team Sweden. Alla måste dra åt samma håll. Om ni inte gör detta själva kommer vi att gå in och förändra era organisationer.

Nu har vi fått en kraft där alla försöker. Vi sitter med högsta hönsen i alla organisationer flera gånger per termin och säger: Hur jobbar ni tillsammans, har ni fått ihop det och vad gör ni för gemensam analys av dessa saker? De ska inte dubbelarbeta utan stödja varandra.

Det regionala är om möjligt ännu mer komplicerat. Det är inte bara staten som har aktörer, utan universiteten har aktörer i form av egna organisationer. Sedan har regionerna egna organisationer, och så finns det privata. Det är alltså en ännu större mängd.

Å andra sidan ska vi i Sverige inte slå över helt åt andra hållet och tro att vi nu ska göra en renodlad organisation som kommer att vara perfekt för entreprenörskap. Det vore farligt, för så mycket vet vi att alla organisationer inte är bra på allting och att det ibland måste finnas en mångfald. Om man inte får stöd från en kanske man kan gå till en annan, som tror på idén, så att man kommer vidare.

Detta är en av de frågor där vi inte har kommit i mål när det gäller hur vi ska göra. Jag tror att en regional kraftsamling är ett svar. Det är kanske inte bara staten som behöver peka. I regionerna vet man ganska väl vilka aktörer

som finns och hur man delar ansvaret regionalt så att man hittar en bra mix som gör att det går framåt.

Vi får inte bara tänka på nationell tillväxtpolitik. Tillväxten i Sverige är ju summan av alla regioners tillväxt. Regionerna ser lite olika ut, och det betyder att det regionala tillväxtstödet måste vara olika beroende på vilken typ av näringslivsstruktur regionen har.

Alla bör inte göra samma sak, men man kan titta regionalt på hur man kan få ihop dem bättre än i dag. Det tror jag att vi måste fortsätta att jobba med. Jag gör gärna detta ihop med riksdagen, om det finns goda idéer från ert håll också.

Jessica Löfström, Expander mera: När jag startade för 17 år sedan fanns det inte så många aktörer som i dag, utan då fanns Almi, typ. Det fick jag information om via Arbetsförmedlingen när jag sökte starta-eget-bidrag.

Jag tror att som entreprenör i dag, med den stora mängd som finns, är det nog svårt att ta till sig vilka som hjälper till med vad. Mer information till blivande entreprenörer vore kanske önskvärt.

Johan Kreicbergs, Entreprenörskapsutredningen: Detta var en av de frågor vi höll på mycket med i Entreprenörskapsutredningen. Tyvärr vet vi väldigt lite i dag om vad som fungerar bra och vad som fungerar dåligt; det går inte att komma ifrån.

Det görs mycket insatser inom innovationsområdet, och det är mycket möjligt att många fungerar bra och att andra fungerar betydligt sämre. Det vet vi dock inte, och det tror jag är en av de absolut viktigaste punkterna när det gäller näringspolitiken. Det satsas så pass mycket pengar på detta varje år, och då behöver vi på något sätt ha lite mer kunskap om vad som fungerar.

Vi vill ändå ha något slags learning by doing-process i det hela. Jag upplever att vi har satsat på olika former av innovationsstöd i ett antal år, men vi är inte mycket klokare nu än för 15 år sedan.

Det finns en del internationella exempel som visar att det går att göra ordentliga utvärderingar av en hel del, men som jag var inne på kräver detta att man har större program som är värda att utvärdera. Det kan inte vara så att utvärderingen kostar mer än hela programmet, för då är det rätt meningslöst att utvärdera.

Jag tror precis som Mikael att vi inte bara ska vara en aktör. Det måste vara färre aktörer och större program för att det ska vara möjligt. Sedan finns vissa program som vi aldrig kommer att kunna utvärdera ordentligt och veta om det var en samhällsekonomiskt motiverad investering eller inte.

När någon har vissa Fou-program där vi vill satsa på forskning och utveckling, som de flesta stater vill göra, kan resultaten komma efter 20 år. Då är det klart att programmet har hunnit ändra sig ett antal gånger. Men inom en rad områden går det faktiskt att göra utvärderingar.

Shori Zand, Avesina Investment Group: Jag tror att vi inom hälso- och sjukvården har bra koll på vad som händer på marknaden, i alla fall när det gäller relevanta tjänster. Vi har bra nätverk av läkemedelsrepresentanter.

För första gången i Stockholm har vi ett innovationsråd som jobbar med e-hälsa och den senaste tekniken. Vi är aktörer som är specialiserade på olika områden inom sjukvården, och vi har en väldigt bra dialog. I många landsting och kommuner förs en bra dialog mellan uppdragsgivarna och uppdrags-tagarna om vilka system, vilken typ av läkemedel och vilka utrustningar som används.

Vi har en helt annan utveckling inom själva produkten och tekniken än vad det legala systemet har. Det har kommit många bra utrustningar, produkter och läkemedel som skulle kunna förenkla vår vardag, men vi brottas med vad som är legalt i Sverige och vad som får användas eller inte.

Jag tycker att vi har det ganska okej inom hälso- och sjukvården, men det skulle vara önskvärt om den privata marknaden och representanter från de stora bolagen och även entreprenörer kunde ha en dialog med regerings-representanter för att se att man har samma mål i framtiden för patienter och för marknaden. Den biten är jag inte riktigt insatt i. Jag vet inte om ministern vet om det finns en sådan form redan.

Erik Wallin, The Startup Adventure: Jag tror att vi fokuserar på fel sak här. Jag tror inte att det finns något egenvärde i att komma upp till ungefär hur många aktörer som jobbar med frågan.

Ur ett entreprenörsperspektiv behöver entreprenörer inte känna till alla aktörer, utan de behöver känna till de aktörer som skapar värde för dem där och då. Då spelar det egentligen inte någon roll hur många aktörer som finns där ute.

Det är ungefär som när man går till butiken och ska köpa sylt. Man står där och ser alla syltsorter och tänker att det hade räckt med tre. Men uppenbarligen är det folk som köper alla dessa sorter, och därmed finns ett värde i att de finns där.

Man måste skapa en marknad så att aktörerna kan konkurrera med varandra och så att vi kan utvärdera deras arbete. Jag tror att det snarare är detta som det handlar om.

Per-Arne Håkansson (S): Herr ordförande! Det är intressanta synvinklar att ta del av här. Det känns som att det finns en stark medvetenhet och inställning hos panelen i olika delar om att Sverige är på rätt väg. Vi har fått höra att Sverige utvecklas starkt men att vi har en hård konkurrens i omvärlden och att vi därför behöver jobba extra hårt med dessa frågor.

Samverkan har vi pratat om, och det handlar om mycket. Ekonomi har vi nämnt, och vi har även haft infrastruktur uppe som en viktig del av det hela. Jag lade märke till en kommentar från Wallin, som nämnde attityder och

attitydförändringar kring misslyckanden och liknande. Skulle du vilja utveckla om detta är något som är värt att ha med i den fortsatta diskussionen?

Erik Wallin, The Startup Adventure: Absolut! Misslyckande har en mycket negativ laddning. När jag satt och intervjuade vd:n för inkubatorn The Icehouse på Nya Zeeland svarade han: Vårt uppdrag här är att få företagen att misslyckas så snabbt som möjligt. Jag var tvungen att ställa frågan igen, men han svarade samma sak.

Han menade att man måste misslyckas om man ska vara innovativ och komma vidare i processen. Därmed finns det ingen negativ laddning över huvud taget i själva misslyckandet, utan det är snarare ett medel för att komma vidare. Det är en attitydförändring som behöver komma, men hur man gör detta får jag låta vara osagt.

Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M): Tack för intressanta föredragningar från panelen!

Jag tänkte fokusera framåt när det gäller innovation, entreprenörskap och det lokala perspektivet. Ett område som är dåligt uppmärksammat men som egentligen är en fantastisk möjlighet är det som vi var inne på tidigare, nämligen offentlig upphandling, som faktiskt är inköp. Inköp är det bästa man kan få när de görs som bäst.

Jag tänker på detta med attityd, för det finns ju ett mindset. Man kan ställa frågor, och som man frågar får man svar. Jag vet till exempel att skogsindustrin har frågat rymdforskningen efter ett filter som de behöver. De sa: Vi tror att ni har det. De fick till svar: Ja, det är möjligt att vi kan ta fram det, men om ni berättar för oss vad ni ska ha det till och vad ni behöver ska vi nog lösa det, men vi är inte säkra på att det är ett filter.

Utifrån detta skulle jag vilja fråga Erik och Johan om inköp på kommunal nivå och detta med att ställa öppna frågor på ett helt annat sätt, alltså med ett annat mindset, om det man vill uppnå i stället för att säga exakt vad man behöver, för att öka entreprenörskapet och hitta möjligheter.

Vi talar ofta om detta ämne, men då är det stora infrastrukturperspektiv och annat. Jag menar att möjligheterna finns i det lilla.

Erik Wallin, The Startup Adventure: Det är en jätteintressant frågeställning. Jag tänker direkt på fenomenet crowdfunding, som jag tror att Johan har med i rapporten och utvärderingen. Det är ett bra verktyg för att bemöta. Man ställer en fråga till den stora massan och bjuder in alla att jobba med denna frågeställning. Många stora bolag jobbar så i dag.

Procter & Gamble kan på sin hemsida presentera sina senaste utmaningar vad gäller ett visst plastmaterial, och då kan forskarteam över hela världen kolla på dessa utmaningar. Man kopplar en budget till detta och säger att det team som kommer fram till den bästa lösningen får dessa pengar.

Det finns två intressanta plattformar, Xprize och Herox, som bara jobbar med crowdsourcing. Xprice sysslar mer med stora utmaningar. De hade BP:s oljeläcka. Jag kommer inte ihåg prispengarna för den som kom fram till bästa lösningen, men lösningen man kom fram till var en lösning som ingen över huvud taget hade tänkt på tidigare. Det finns alltså en otrolig kraft i dessa verktyg.

Jag tror starkt på någon form av plattform där man kommunicerar utmaningarna för offentlig sektor. Man ska inte fokusera så mycket på hur det ska gå till utan lägga fram problemet och se vad man får tillbaka.

Johan Kreicbergs, Entreprenörsutredningen: Vi skriver en hel del om innovationsupphandling i utredningen. Att upphandla funktioner i stället för färdiga produkter är ett verktyg som vi behöver använda oss mer av. Det finns en stor potential i att använda detta mer och att använda olika former av innovationstävlingar med mera som ett sätt att uppmuntra innovation och ny teknik.

En utmaning ligger i enskilda kommuner. När man aggregerar upp dem blir det stora summor. I vissa fall kan det vara svårt att i mindre kommuner ha kompetensen att klara detta. Det är inte helt oförståeligt att det ibland blir upphandlingar som handlar om en produkt i stället för en funktion, för det krävs en kompetens för detta.

Vi skriver om att Upphandlingsmyndigheten kan ta ett större ansvar. Man kommer inte att kunna ta ansvar för och hjälpa till med tekniskt avancerade upphandlingar, utan här måste specialmyndigheterna gå in och hjälpa till, till exempel Energimyndigheten.

Men kan man utnyttja att vi får mer funktions- eller innovationsupphandling finns det en stor potential i det.

Närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S): Det är en bra fråga. Det finns en outnyttjad potential. Ibland talar vi bara om innovationsstödet pengar eller de forskningspengar vi lägger på marginalen på olika områden. Här talar vi om 600 miljarder kronor varje år som det offentliga handlar upp. Kan bara en liten del av detta vara innovationsfrämjande i någon mening har vi satt igång väldigt mycket kraft.

Många har velat detta tidigare, men det är inte helt enkelt. Fråga företagare och kommunpolitiker om de gillar upphandlingar. Finns det någon som gillar upphandlingar? Det är illa omtyckt i dag eftersom man tycker att ingen gör det på rätt sätt, även om det borde fungera bra i teorin.

Det skifte vi gör med Upphandlingsmyndigheten är viktig. Det är också en mental och kulturell förändring. Många kommuner och regioner har i 10–15 år fått lära sig att allt är förbjudet och inget går att göra. Nu måste vi utbilda om alla som sköter upphandlingar att det visst är möjligt om man gör rätt kravspecifikation. Handlar man på funktion snarare än utförande kan man få en helt annan effekt av upphandlingen. Det är jätteviktigt.

Region Skåne förtjänar lite beröm. Där har de jobbat med detta ganska länge på regional nivå. De gjorde en analys av vilken plastprodukt som användes mest i sjukvården. Det visade sig vara plastförkläden, som det användes jättemånga av varje år. Då gjorde de en upphandling för att se om det kunde göras något nytt. Då gjordes de av biomaterial i stället, och det startades en svensk produktion av det. Dessutom blev förklädena bättre anpassade eftersom personalen ville ha dem på ett nytt sätt och man fick in det processen.

Detta går alltså verkligen att göra, men det kräver en del jobb och mod att göra rätt på detta område.

Tävlingar är också en underutnyttjad aspekt i Sverige. Många kommuner har ungefär samma behov. Tänk att man har tävling för att se vem som har bäst lösning på ett problem och 20 kommuner räcker upp handen och säger sig vara beredda att handla upp om det visar sig funka bra. Upphandlingsmyndigheten jobbar nu med beställargrupper av kommuner som vill titta på medicinsk teknik för äldre i äldreomsorgen och annat. Då kan man skapa en marknad för de privata företagen att våga gå in och göra investeringar.

Jag är lite allergisk mot att vi bara talar om riskkapital och finansiering och aldrig om första kund. Har företaget möjlighet att få 20 kommuner som första kund tror jag att det är mycket lättare att få finansiering eftersom man har en leverans som kan innebära förändring.

Jag tror att upphandlingsfrågan är en av de viktigaste frågorna för oss att jobba med framöver.

Josef Fransson (SD): Jag riktar min fråga till Erik Wallin. Du talade i din föredragning om företagsinkubatorer ur ett internationellt perspektiv. Jag undrar vad du har plockat med dig hem till Sverige efter dina resor och vad som enligt din uppfattning är de främsta åtgärderna vi kan och bör vidta för att stärka svensk inkubatorverksamhet. Finns det en, två eller tre saker som du skulle vilja lyfta fram för att vi ska kunna uppnå bästa möjliga resultat i Sverige?

Erik Wallin, The Startup Adventure: Det är som ni förstår en stor och komplex fråga att svara på. Jag försökte ge en bild av det i presentationen. Om jag ska lyfta fram en enda sak är det att vara en del av denna utveckling, för det går otroligt snabbt nu. Kartlägg de aktörer som springer snabbt och var där med dem och utveckla med dem. Plocka hem den tekniken, den kompetensen och de talangerna. Ha dem på radarn hela tiden.

Silicon Valley är ett gott exempel. Det handlar om Y Combinator, Singularity University och att följa Elon Musks utveckling. Först vet man inte om alla dessa projekt är på allvar, men två veckor senare förstår man att det är de. Så snabbt går det. Det går inte riktigt att ta till sig, så därför måste man vara på plats i dessa miljöer.

Peter Helander (C): Jag har en fråga som knyter an till föregående fråga.

Jag var med finansutskottet i Silicon Valley, och vi besökte Stanford och Berkeley och tittade på alla nya dotcomföretag och hur akademien fungerar. Jag kände att jag ville vara 20 år och börja plugga där. Det är en otroligt kreativ miljö med hur mycket riskkapital som helst. Det verkar inte finnas någon gräns för vad man kan hitta på och få 1 miljon dollar för att driva vidare.

Vi träffade några svenska studenter på Stanford som berättade om hur man jobbade på ett annat sätt än hemma i Sverige. Här har vi mer av en 60-talsmodell. Vi utbildar en maskiningenjör för att han ska jobba med maskiner, punkt slut. På Stanford jobbar man i stället fakultetsövergripande hela tiden i alla projekt, från naturvetare och ingenjörer till ekonomer och jurister. Kanske är det därför det finns en sådan kreativitet där borta. Jag har en känsla av att vi inte jobbar så i Sverige.

Kanske även Johan kan svara på om vi borde förändra det svenska sättet att arbeta med kreativitet i den akademiska världen och koppla ihop det mer.

De studenter som gick där borta kunde knappt gå färdigt skolan innan de skulle starta företag och börja jobba.

Erik Wallin, The Startup Adventure: Precis som det du säger är det en helt otrolig miljö, och just att man kan jobba mellan fakulteterna på detta sätt. Jag tror att vi måste göra det i framtiden på ett helt annat sätt. Vi har alla förutsättningar, så frågan är hur man skapar plattformen.

De som läser till ekonomer har många idéer om hur de skulle kunna marknadsföra och finansiera företag, men de har kanske inte någon produkt. De som läser teknik eller dataprogrammering har å sin sida produkt efter produkt som de skulle kunna lansera. Hur skapar vi dessa mötesplatser och bygger team?

Här kan till exempel inkubatorer komma in med lite utifrånperspektiv och se vilka människor som skulle kunna skapa något tillsammans och bygga ett team med kompletterande kompetenser.

Johan Kreicbergs, Entreprenörsutredningen: Utmaningen ligger i att hela världen åker till Silicon Valley och försöker kopiera det där systemet, och det är inte världens enklaste.

Det finns en hel del att göra inom akademien, men det har ändå skett en liten förskjutning. Förut var det fokus på att forskarna skulle starta företag, vilket de ofta var helt ointresserade av, om jag ska vara helt ärlig. Nu har man börjat inse att det är viktigt att studenterna är med i detta och att det är de som kan starta företag, gärna i samarbete med forskarna.

Vi ägnar rätt mycket utrymme åt att försöka få till ett bättre samarbete mellan akademi och näringsliv och få ett större utbyte fram och tillbaka.

Vi ska dock inte säga att det är någon katastrof i Sverige vad gäller detta. När det gäller unicorns ligger Sverige otroligt högt med många företag som har startat upp och vuxit. Ett problem är att de kanske inte alltid expanderar i

Sverige, men nog har det kommit fram många intressanta globala företag här också.

Håkan Svenneling (V): Min fråga går till minister Mikael Damberg.

Regeringen har inte bara tagit emot entreprenörsutredningar utan också Landsbygdskommitténs delbetänkande och slutbetänkande. Här har man kommit fram till att mycket av svensk export kommer från landsbygden.

Jag hade förmånen att lyssna när du och din norska kollega hade ett intressant samtal och föredrag. Din norska kollega talar tydligare om att ta hela landet i bruk och få ihop industripolitiken och näringspolitiken med regionalpolitiken. I Sverige har vi delat upp detta under ganska lång tid, och vi behöver komma till ett läge där vi sammanför dessa områden bättre, tänker jag.

I Landsbygdskommitténs förslag finns det flera förslag på vad statliga aktörer borde göra. Framför allt pekar man på att många av de satsningar som staten gör på innovation och export inte når landsbygden och ännu mindre glesbygden.

Jag undrar hur ministern tänker kring de förslag som har kommit och hur du bereder dem och tänker ta dem vidare i det fortsatta arbetet.

Närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S): Det finns många jämförelser att göra mellan Sverige och Norge. Norge har en historia av ett helt annat statligt ansvar för hela Norges utveckling. Vi kan nog inte jämföra Sverige och Norge på det området.

När det å andra sidan gäller tillväxtpolitik och näringspolitik är Norge mycket mer sårbart än Sverige. Man har många färre branscher som går bra. Man har en stor oljefond som skulle kunna köpa 1 procent av världens alla börser, men syftet är att skapa en bredd i näringslivet och mer efterlikna svenskt företagande med flera olika sektorer som går bra. Norge är nog ganska avundsjukt på Sveriges tillväxt och vår innovationsförmåga.

Det är dock sant att Sveriges urbanisering, inte bara mot Stockholm utan mot Umeå, Luleå och andra regionhuvudstäder, fortfarande är ganska kraftig. De starka universitetsstäderna och en del andra större städer blir sockerbitar dit allt dras. Det är en utmaning för hela det svenska samhället att komma på hur vi ska sprida tillväxtmöjligheter över hela Sverige. Precis som Håkan Svenneling säger har stora delar av exportindustrin sin grund i landsbygden. Det gäller till exempel skogsindustrin, som är vår största nettoexportör, stålindustrin eller verkstadsindustrin. Det finns stora kopplingar.

Vi tittar på vad vi kan göra ytterligare för att regionalisera tillväxtpolitiken. Man måste bygga utifrån sina styrkor, och det är den stora utmaningen i det svenska systemet. Ofta tycker vi att vi ska ha ett system, och sedan ska det bara rullas ut. Jag menar dock att regionerna har ganska olika utmaningar och därmed olika styrkor.

När vi nu jobbar med smart industri – digitalisering, hållbarhet och Testbädd Sverige – önskar jag att det perspektivet också har en regional dimension, vilket gör att man jobbar regionalt med sin industri och sina sektorer, som man är duktig på, för att bygga ekosystem och utveckling.

Det händer en del på den digitala sidan. Vi lockar till oss datacenter i stor skala. Det förekommer också diskussioner i Europa och runt om i världen om batterifabriker. Det behöver ju byggas sådana om vi ska ha en massa elprylar och elbilar framöver. Var ska de byggas? Sverige har enorma förutsättningar med vårt energisystem och vår gröna el att stå som hem för dessa. Dessutom är vi väldigt kostnadseffektiva på energisidan. Dessa anläggningar är stora och behöver vara kopplade till en stark energiförsörjning. Det kan alltså växa upp en ny typ av industri, som vi kanske inte har sett förut och som har med den digitala omställningen att göra, på platser runt om i Sverige som ligger nära energitillgångar.

Penilla Gunther (KD): Den förra regeringen hade ambassadörskap för kvinnligt företagande. Många var engagerade i det och var mentorer och höll föredrag, inte minst för att motivera kvinnor att starta och driva företag.

Hur ser dagens klimat ut när det gäller entreprenörskap för kvinnor respektive män? Det finns undersökningar som visar att killarna halkar efter i hela utbildningssystemet och att det är kvinnorna som kommer att ta över världen. Det har jag i och för sig inget emot, men min fråga är: Hur jämställt kommer entreprenörskapet att vara framöver? Jag lämnar frågan öppen för vem som helst i panelen att svara.

Johan Kreicbergs, Entreprenörsutredningen: Fortfarande är det många fler män än kvinnor som driver företag. Men intresset för företagande hos kvinnor har ökat. Den stora politiska frågan här är väl vinstbegränsningen och hur det kommer att påverka. Inom välfärden är många företagare kvinnor, så det kan helt klart påverka fördelningen.

Bilden av entreprenörskapet är en bild av samhället i stort. Varför är fler män än kvinnor företagare? Det handlar väl om traditioner och att kvinnor fortfarande tar ett större ansvar för barn och liknande. Men det blir sakta men säkert bättre, får man väl säga.

Närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S): Det enkla svaret är att det generellt är ganska ojämnt fortfarande. Många fler män än kvinnor är entreprenörer och företagare. I en del av de nya framväxande branscherna ser det faktiskt ännu sämre ut. Den digitala startup-sektorn är väldigt mansdominerad. Det finns kvinnor i den sektorn som investerar och har andra kompetenser, men den tekniska delen drivs i stor utsträckning av män.

Det oroar mig lite att det digitala skifte vi är inne i generellt sett drivs av manliga entreprenörer och att det kommer att smitta av sig på hela näringslivet. Så utifrån ett jämställdhetsperspektiv måste vi hissa varningsflagg.

Entreprenörskapssiffrorna för 2015 visade att Sverige hade tappat ganska mycket medan siffrorna för 2016 visade att nästa hela ökningen bestod av kvinnligt entreprenörskap, vilket var trevligt. Det kan dock variera år från år.

Vi ska passa oss för att göra kvinnligt entreprenörskap till en branschfråga, för då cementerar vi könsroller.

Visst kan vi diskutera vilka kvalitetskrav och spelregler som ska gälla för välfärdsfinansierad verksamhet. Det fanns en naivitet i hur vi riggade dessa marknader. Vi ställde inte tillräckligt mycket krav. Till och med en gammal politisk motståndare till mig som jag har debatterat mycket utbildningspolitik med, Jan Björklund, har sagt att man var naiv i hur man byggde friskolesystemet kopplat till vinstgivande företag. Om Jan Björklund kan säga det, får vi vara ärliga och säga att detta inte blev optimalt i alla delar och att det kommer att krävas en tillnyktring och en stadga för hur vi använder skattepengar i skola och övrig välfärd. Det är inte vilken marknad som helst. Medborgarna har tydliga förväntningar på att det blir bra resultat av det vi gör i denna sektor.

Men, som sagt, att techvärlden är mansdominerad är ett lika stort jämställdhetsproblem som att välfärdssektorn är kvinnodominerad.

I decennier har kvinnor utbildat sig mer än män, så det är ingen ny företeelse. Trots det har detta inte ändrats. Tro därför inte att det bara löser sig över tid, för det gör det inte.

Jessica Löfström, Expander Mera: Ett av problemen för just startup-scenen är att mycket av riskkapitalet ägs av män. Man speglar sig ju, så det är lättare för en man att känna igen sig i och ge pengar till mäns startup-företag än till kvinnors.

Vi startar ofta bolag i den värld där vi befinner oss, och många kvinnor befinner sig i vårdsektorn. Låt dem få göra sin första resa där, och sedan blir de kanske modiga nog att börja inom ett annat område. Jag tycker att man ska låta dem få vara där och växa där.

Men det är som sagt ett problem att så mycket riskkapital ägs av män.

Shori Zand, Avesina Investment Group: Jag håller med näringsministern om att man inte ska göra kvinnligt och manligt entreprenörskap till en jämställdhetsfråga. Det handlar snarare om personers egenskap att våga ta risker och framför allt att ha modet att våga ta ett steg där man riskerar att misslyckas. Jag tror att kvinnor är mer försiktiga och rädda att misslyckas och alltid ska vara den duktiga flickan som lyckas med allt.

Vi lever i en struktur där förväntningarna på en kvinna är betydligt högre än på en man. Jag får ofta frågan vad min man tycker om att jag jobbar så mycket. Det är ingen som frågar en manlig företagsledare vad hans kvinna

tycker när han är borta. Andra frågor är: Har du stöd hemma? Var gör dina barn? Det är alltså ett annat tryck när det gäller attityder i samhället.

Nu har jag tagit på mig rollen att investera. Men faktum är att när politiken vacklar fram och tillbaka om vissa branscher blir investerarna osäkra på om de törs gå in och investera. Så känner jag som i alla år har varit verksam i välfärdssektorn.

Jag måste granska, titta på konsekvenserna och se om jag över huvud taget vågar gå in och investera i ett bolag när jag inte vet vad som händer nästa år. Makten ligger inte hos ägaren utan hos politikerna.

Det är sant att det öppnade en marknad för länge sedan där kvinnorna fick en chans att komma in och vara sina egna. Ville man vara entreprenör växte man, hade en vision och fick expansionsmöjligheter. Hade man ambitionen att äga sig själv och styra över sin egen tid var det möjligt.

I dag gör de politiska svängningarna att kvinnor först och främst måste tänka på sin försörjning. Kan jag försörja mig på den här lilla mottagningen? Kan jag jobba sex dagar i veckan? Kan jag anställa? Kan jag behålla mitt avtal? Hur kommer ersättningen att se ut nästa år? Från år till år ändrar man regler och ersättningar, och så kan vi inte driva företag.

Kvinnorna måste själva ta steget och våga starta och ta för sig. Man kan inte lära någon att vara modig. Man kan öppna upp och ge förutsättningar, men man måste själv ta steget.

Jag måste försvara välfärdssektorn, Jessica. Man kan vara kvar där och växa. Man kan våga, och man kan bli en investerare. Man behöver inte gå till en annan bransch.

Detta är min erfarenhet.

Åsa Westlund (S): Det börjar bli dags att avrunda det här seminariet om innovations- och entreprenörskapsklimat. Det har spänt över en lång rad olika samhällssektorer. Erik Wallin fängade det bra i sin presentation: Han reste runt i världen för att hitta en metod för att få fler att våga ta steget att bli entreprenörer och kom fram till att det handlar om hela kontexten.

Alltså spelar hela samhället roll för hur många entreprenörer och hur mycket innovationer vi lyckas få till. Det handlar om allt från att skolan fångar upp alla barn så att de kan gå ut skolan och veta att de klarar sig och har fått möjlighet att utveckla alla sina starka sidor till att vi har en offentlig byråkrati och välfärd som fungerar och som främjar tilliten så att vi vågar satsa och investera och att det fungerar hela vägen så att vi inte drabbas av skatteflykt, korruption och annat.

Framför allt handlar det förstås om det som vi har varit mest inne på, nämligen de specifika reglerna för företag och ägande samt ett bra samarbete mellan stat och näringsliv. Vi har talat mycket om samarbetet mellan universitet och högskola och näringsliv. Vi har också talat mycket om upphandling och om investeringar i infrastruktur och infrastrukturens betydelse för att främja entreprenörskap och innovation i vårt land.

Låt mig tacka alla talare: statsrådet Mikael Damberg, Jessica Löfström, Johan Kreicbergs, Shori Zand och Erik Wallin. Ge dem en stor applåd!

Låt mig också tacka kansliet och de delar av näringsutskottet som har jobbat mest med förberedelserna inför detta, Hans Rothenberg och Hanna Westerén. Jag tackar också Lars Hjalmered, som har lotsat oss genom detta.

Jag tackar också alla som har lyssnat och bidragit här i andrakammarsalen och hemma framför tv-apparaterna.

BILAGA

Bilder som visades under den offentliga utfrågningen

Bilder som visades av Johan Kreicbergs

Entreprenörskapsutredningen

- Särskild utredare Pontus Braunerhjelm
- Sekretariat (4 personer)
- En expertgrupp
- En referensgrupp
- Två delrapporter

Betänkandets struktur (SOU 2016:72)

1. Uppdraget och forskningsbakgrund
2. Värld i förändring – hur står sig de svenska ramvillkoren?
3. En andra chans
4. Entreprenörskapets roll för att möta samhällsutmaningar
5. Entreprenören omvandlar kunskap till samhällsnytta
6. Hur främja den entreprenöriella dynamiken?
7. Konsekvensanalys

Utveckling av innovations- och entreprenörsklimatet

En andra chans

- Få rekonstruktioner i Sverige
- Fokus på rekonstruktion men - också det skatterättsliga företrädaransvaret, kreditupplysningar, leverantörer offentlig upphandling.
- Staten bör öka information om F-rekon

Utveckling av innovations- och entreprenörsklimatet

En andra chans

- Färre domstolar, pröva kostnader, inför ett separat ackord, koordinera med KonKL
- Regler om gäldenärens avtal ändras
- Ett förlikningsavtal (utvidgat ackord) ska kunna fastställas av rätten och ligga till grund för verkställighet
- Borgenär godkänna rekonstruktör, högre krav för företagsrekonstruktion, mer information i ansökan

Utveckling av innovations- och entreprenörsklimatet

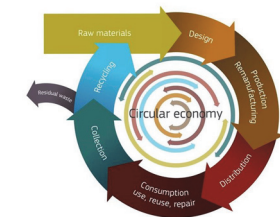

Cirkulär ekonomi

Utveckling av innovations- och entreprenörsklimatet

Vad är cirkulär ekonomi?

Vs

3R-modellen

- Reduce – minska materialåtgången
- Reuse – återanvändning, reparation, renovering
- Recycle - återvinning

"In a circular economy, products are designed for ease of use, disassembly and remanufacturing – or recycling – with the understanding that it is the reuse of vast amounts of material reclaimed from end-of-life products, rather than by extraction of new resources, that is the foundation for economic growth". (MacArthur Foundation (2012))

Utveckling av innovations- och entreprenörsklimatet

Många produkter byggs inte för att hålla

Utveckling av innovations- och entreprenörsklimatet

Ny teknik ger bättre förutsättningar för cirkulär omställning

- Produkter och tjänster kan distribueras digitalt
- Delningsekonomin kan minska produktionsbehovet
- Robotiseringen kan revolutionera återvinningen
- Renässans för reparationer genom 3D-printrar

Utveckling av innovations- och entreprenörsklimatet

Policyförslag

- Utred frågan om producentansvar
- REP-avdrag?
- Funktionsupphandlingar

Utveckling av innovations- och entreprenörsklimatet

Utveckla och förstärk lärosätenas forsknings- och utbildningsinsatser

- Kunskapsnationen Sverige – PISA, vetenskaplig produktion, näringslivets FoU
- Kvalitetsfokus – från skola till FoU
- Öka den konkurrensutsatta delen av forskningsanslaget (50 procent), breddat samverkanskriterium
- Fortsätt satsningar på bred samverkan kring samhällsutmaningar t.ex. SFO, SIO och UDI
- Etablera campusbaserade mötesplatser som en del i samverkansuppgiften
- Öppna innovationsrådgivningen vid IK
- Utveckla tydligare ledarskap, säkerställ fortsatt finansiering av internationellt ledande forskare, öka mobiliteten
- Utvidga uppdraget till att omfatta kontinuerlig vidareutbildning av högutbildade
- Lärarundantaget blir högskolornas beslut
- FoU-avdrag, patentintrång

Utveckling av innovations- och entreprenörsklimatet

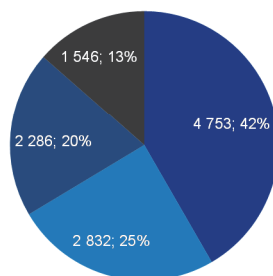

Vem främjas av främjarsystemet?

Utveckling av innovations- och entreprenörsklimatet

Näringslivsfrämjandet 2014/2015 (ca 6,5 av 11,3 mdr)

- Finansiering (lån, garantier, riskkapital), exkl. EKN & SEK
- Företagsinsatser (bidrag, nätverk, mm)
- Främjandesystemet (rådgivning, administration, mm)
- Innovationsstöd (via akademi, institut och individer)

Källa: Egen bearbetning av data

Utveckling av innovations- och entreprenörsklimatet

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

Vilka effekter får vi ut?

Utveckling av innovations- och entreprenörsklimatet

Effektivisering förutsätter att vi har kunskaper om effekter

- Låga kunskaper om vad som fungerar.
- De stödgivande myndigheterna kan inte säga vilka program som fungerar bättre än andra.
- Utvärderingarna ligger långt efter andra områden.
- Insatsernas kostnad inkluderas inte i dagens utvärderingar.

Utveckling av innovations- och entreprenörsklimatet

Förslag för ett effektivare främjarsystem

Utveckling av innovations- och entreprenörsklimatet

Förbättra den nationella koordineringen

- Utveckla koordineringen mellan politikområden
- Etablera en operativ ”taskforce”

Utveckling av innovations- och entreprenörsklimatet

Utveckla förutsättningarna för utvärdering

- Utred möjligheterna för samhällsekonomiska kalkyler
- Utveckla uppföljningsbara mål
- Renodla och förstärk Tillväxtanalys roll

Utveckling av innovations- och entreprenörsklimatet

Minska fragmenteringen i främjarsystemet

- Konsolidera stöden till färre men större program och insatser
- Tydliggör de nationella prioriteringarna

Utveckling av innovations- och entreprenörsklimatet

Bilder som visades av Erik Wallin

Vad gör vi idag?

Vad gör vi imorgon?

1. Nyckelroll i den globala utvecklingen av entreprenörskap
2. Attitydförändring kring misslyckande
3. Utveckling av kontext för entreprenörskap

Slutsats

Kontext - viktigare än metoder och verktyg

Erik Wallin

[@Erikwallin](https://twitter.com/Erikwallin)

Erik@thestartupadventure.com

www.thestartupadventure.com

Bilder som visades av Jessica Löfström

Företagande i en mansdominerad värld

Jessica Löfström

VD och Grundare Expander Mera - Sveriges största byggbemanningsföretag

Framtidens innovations- och entreprenörsklimat
Sveriges Riksdag, 2017-05-02

expander mera
BYGG- OCH INSTALLATIONSBEANNING

expandermera.se

Jessica Löfström -
ExpanderMera

- ExpanderMera, Sveriges största och första byggbemanningsföretag
- Grundades år 2000, ca 200 medarbetare
- Vision: ExpanderMera ska vara det ledande bemannings- och rekryteringsföretaget för bygg-, anläggnings- och installationsföretag och aktivt bidra till en mer jämställd en och framförallt sundare byggbransch, på riktigt!
- Verksamhet i hela Sverige, kontor i Stockholm, Göteborg, Malmö och Borlänge
- Vi är uppmärksammade för DI Casell, VA

expander mera
BYGG- OCH INSTALLATIONSBEANNING

- Krigarentreprenör
- Sveriges bråkigaste kvinna (Passion for Business)
- SvD Affärsbragd
- Founders Alliance

2

Byggbranschen är sjuk och andra branscher smittas

- Offentliga upphandlingar styrs på pris
- Byggbolagen kan endast vinna upphandlingar med utländska Underentreprenörer (UE)
- Utländska UE följer ej kollektivavtalslöner, därför kan Svenska byggbolag med kollektivavtal inte konkurrera
- Egenanställda yrkesarbetare är för dyra och sågs upp
- Betalas vita löner är de långt under kollektivavtalsnivå, vilket skär sönder den Svenska modellen
- Utländska UE uppger ofta att de är här i 6 månader och undviker skatter och sociala avgifter
- Tyvärr undviks skatt även i hemlandet
- Stora summor skattepengar rinner ut ur landet, och ned i kriminellas fickor
- Konkurrens sker ej på lika villkor

KONTROLL PÅ ARBETSSTYRKANS KOSTNADER

Vi förmedlar egna företagare från Polen och Bulgarien. Arbetskraften vi förmedlar omfattas således inte av Svensk arbetsrätt, vilket innebär att ni inte har förhandlingsplikt med facket, OB-tillägg, Vår, traktanten, semesterlön och sjuklön. Ni erbjuds därmed en unik kostnadseffektiv bemanningslösning och det blir därmed lättare för er att ha kontroll på arbetskraftskostnaderna.

Enkel administration
Din arbetskraftshantering blir enkel, du slipper arbetet med personalrekrytering, anställningsavtal och löneadministration. Du erhåller en faktura för arbetade timmar - enkelt och tidsbesparande.

Gilla Kommentera Dela

Du och 179 andra

600 delningar

expandera + mera
BYGG- OCH INSTALLATIONSBEMANNING

Founders Alliance – Sveriges största entreprenörsnätverk

FA
Founders Alliance

```

graph LR
    A((Enmans & Mikro företag)) --> B((Små företag))
    B --> C((Medelstora företag))
    C --> D((Stora företag))
    subgraph FA [Founders Alliance]
        A
        B
        C
    end
  
```

- 600 medlemmar
- Leder många av de tillväxtföretag som har möjlighet att bli framtidens samhällsmotorer
- Verkar för att Sverige ska bli världens bästa entreprenörsland

expandera + mera
BYGG- OCH INSTALLATIONSBEMANNING

Hylla de som bidrar med skatt och jobb!
"Jaga skurkar är viktigt men också att hylla hjältar"

GÖR
SKATTEBETALNING
TRANSPARENT
 Sociala avgifter, skatt, bolagskatt och moms.
 Marknaden kommer själv sprida dem.

SKAPA
RANKINGLISTOR
 Flest anställda
 De som anställer mest:
 De som betalar mest och rikst skatt
 De som ökar sin skatt mest

HYLLA & FIRA
 Dela ut pris i stadshuset till bästa skattebetalare och bästa jobbskapare
 Att hylla är en möjlighet att ändra attityder till skatt

expandera mera
 BYGG- OCH INSTALLATIONSBEEMANNING

Behåll ägandet i Sverige – annars hotas välfärden

- För många Svenska företag lämnar landet – ofta "medelstora" tillväxtbolag
- Sverige riskerar bli en underleverantör av bolag
- Med ägande följer huvudkontor, kultur, makt, investeringar och jobb
- De bästa ägarna är av kött och blod
- Utförsäljning sker när grundarna inte orkar längre eller lämnar bolaget
- Skatter och krångel gör exit till ett enkelt alternativ
- Det är inte ok att aktiva ägare skattar +60% på avkastning, medan passiva ägare skattar 25% och ägare på börsen 30%!

➡ Sverige behöver en ny strategi för ägar-succession inom Sverige!

➡ Det måste vara enkelt, och lönsamt att behålla och sprida ägandet

expandera mera
 BYGG- OCH INSTALLATIONSBEEMANNING

Hylla bolag som betalar skatt

TRANSPARENS Att betala skatt är i viss mån frivilligt. Därför bör den skatt företag betalar göras transparent och lättillgänglig av Skatteverket. Ska vi få fler skattebetalare behöver vi hylla dem som betalar skatt, skriver tre entreprenörer.

Alla som driver lite större företag vet att man kan styra hur mycket skatt man betalar. Därför blir företags-skatten i någon mån förtäglig. Skäva vi ett samhälle i världsklass måste alla krafter hjälps åt. Frångörskritik företagande och dess skatteintäkter är angående förtägligheten i vårt land vill bidra till att göra landet bättre oavsett om man är kund, medarbetare eller företagare.

Vi tycker därför att det är frustrerande att se att många företag väljer att undvika skatt. Låt oss sätta det i ett perspektiv med en reflektion från ett av Four-

SVT NÄRINGS- OCH
SLIV DEBATT

SVÖ Debat, debat@svd.se, Telefon 08-13 51 49
Redaktör Carina Stenroos, **Wf redaktör** Carl Johan Billmarth
Webb svd.se/aringrupp/debat, **Twitter** twitter.com/SvÖDebat
Facebook SvÖDebat

ders Alliance medlemsföretag, Cestigo. De startade en insamling i samband med flyktkonferensen 2005 och skänkte 250 000 kronor till en hjälporganisation. De blev omedelbart hyllade för sin generositet av både anställda och andra i sin omgivning. Även om det kändes helt rätt att skänka pengarna väckte en känsla hos dem av att något var fel. De bestämde sig därför att ta till reda på hur mycket skatt deras företagsgrupp hade bidragit med sedan företaget startades 2002. Den siffran de tillhitt fick fram var cirka 1 400 000 000 kronor, inklusive bidragsskatt, arbetsgivaravgifter, moms och A-skatt. Beloppet är över femton gånger mer än gåvan de hyllades för. Andra har ingen någonsin uppmärksammat att deras verksamhet bidrar till att Sverige med dessa resurser

Vi frågar oss därför, hur är det möjligt att vi missar att uppmärksammas alla de företag som väljer att bidra med skatt till vårt samhälle? Hur är det möjligt att vi inte vet vilken skatt företagen betalar?

Det intressanta är att företag helt lagligt kan välja att behålla stora delar av de tänkta skattepengarna

Välgörenhet är viktigt, men börja med att betala skatt!

Bolagsskatt kan undvikas genom den populära kallafe röntestruken. Ett bolag i ett annat land

skädes i en storstrått. Ett boog i en annan hand så är penga till en så hög ränta att hela vinste skärer sv Sverige. Den kreativa kan hitta på oerliga lösningar för att trolla bort vinst och olikheter. Till dess hjälp finns en växande industri av givare som lever på optimering av skatt för enskilda och dess företag. Med ökad globalisering

teer och deras företag. Med ökad globalisering digitalisering uppstår i rask takt nya möjligheter undvika skatt inom centrens och sin tidigare tvär skyddade av våra gränser. Regleringar och hinder inte med. Skattebasen för välfärds-Sweden hotad. Konkreten skattnedviken utan att vare sig der och medarbetare vet om det. Vår poäng: inte bara glöm att jag skatteskattare och skattare

planeringslösningar med mera regler. Vi måste snart tillfälligt få företag att vilja betala skatt i Sverige!

Vi anser att den skatt som företag betalar bör göras transparent och lättillgänglig av Skatteverket. Fint informationen tillgänglig kommer marknaden troligen själv skapa rankinglistor, tävlingar och utmärkelser.

Nu kan: foretaget enkelt samle pågøet som "good citizens", til eksempel gennem at skænke "småpenger" til vilgfærdige åndamål. Valgfærdet er vigtigt, men bøjle med at betala skat.

Ska vi få fler skattebetalare behöver vi lyfta företag som betalar skatt! Founders Alliance verkar för att entreprenörer och samhälls ska utvecklas i symbios.

att få utmärkelsern Årets Grundare. Tillsammans med oss vill vi att vi kan göra mer. Vi borde alla hylla de belösta skattebetalarna, till exempel genom att föra dem i storsstil med medalj i stadshuset. I väntan på de hoppas vi att Skatteverket åtminstone börjar skicka julkort till alla duktiga skattebetalare.

Transparens kring skatter och ett legittimt skattetryck är den tvåvägskörning som vi tror krävs för att fler ska vilja att betala den skatt som behövs för att skapa ett fantastiskt Sverige.

JOHAN WALLER
grundare/partner
Centigo

JESSICA LOFTS FROM
grundare/vd
Expander Mera

NICLAS CARLSSON
grundare/vd
Founders Alliance

Diskutera artikeln på SvD Debatt på Facebook. Vill du

Veta när nya artiklar läggs ut på svd.se/debatt under dagen? Följ oss på Facebook så hittar du våra debattartiklar i ditt flöde. Här kan du också kommentera och diskutera aktuell debatt. Vår sida på Facebook heter: www.facebook.com/svddebatt

SvO Debatt

Bilder som visades av Mikael Damberg

Framtidens innovations- och entreprenörskapsklimat

Mikael Damberg
Närings- och innovationsminister
NU 2 maj 2017

Regeringskansliet

Näringsdepartementet 1

Regeringskansliet

Näringsdepartementet 2

Sverige utvecklas starkt

 Regeringskansliet

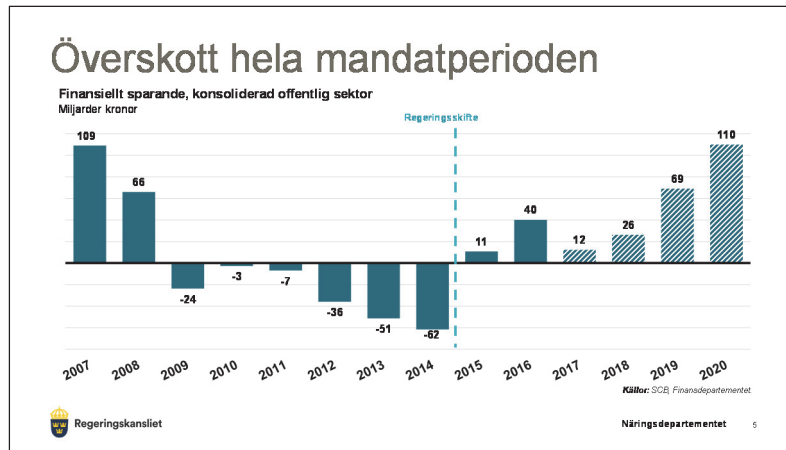
Näringsdepartementet 3

200.000 nya jobb sedan sept 2014, varav 114.000 i privat sektor

 Regeringskansliet

Näringsdepartementet 4

Den aktiva näringspolitiken

Foto: Skanska, Målningsverkstaden, Jönköping, JRM

Förutsättningar för växande företag

Kraftsamling för innovation

Tack!

RAPPORTER FRÅN RIKSDAGEN		2014/15
2014/15:RFR1	MILJÖ- OCH JORDBRUKSUTSKOTTET Stöd till lokala åtgärder mot övergödning	
2014/15:RFR2	TRAFIKUTSKOTTET Hållbara analyser? Om samhällsekonomiska analyser inom transportsektorn med särskild hänsyn till hållbar utveckling	
2014/15:RFR3	TRAFIKUTSKOTTET Trafikutskottets offentliga utfrågning om järnvägens vägval	
2014/15:RFR4	FÖRSVARsutskottet Blev det som vi tänkt oss? En uppföljning av vissa frågor i det försvarspolitiska inriktningsbeslutet 2009	
2014/15:RFR5	UTBILDNINGsutskottet Autonomi och kvalitet – ett uppföljningsprojekt om implementering och effekter av två högskolereformer i Sverige Huvudrapport	
2014/15:RFR6	UTBILDNINGsutskottet Autonomi och kvalitet – ett uppföljningsprojekt om implementering och effekter av två högskolereformer i Sverige Delredovisning 3: Enkätundersökning till studieansvariga	
2014/15:RFR7	UTBILDNINGsutskottet Autonomi och kvalitet – ett uppföljningsprojekt om implementering och effekter av två högskolereformer i Sverige Delredovisning 4: Den fallstudiebaserade undersökningens första fas	
2014/15:RFR8	TRAFIKUTSKOTTET Seminarium om samhällsekonomiska analyser	
2014/15:RFR9	TRAFIKUTSKOTTET Sjöfartsnäringen och dess konkurrenskraft	
2014/15:RFR10	SKATTEUTSKOTTET Skattebefriade bränslen i industriella processer, så kallade råvarubränslen	
2014/15:RFR11	UTBILDNINGsutskottet Utbildningsutskottets offentliga utfrågning om idrott och fysisk aktivitet i skolan – ett sätt att stärka inlärning och hälsa	
2014/15:RFR12	KONSTITUTIONsutskottet Konstitutionsutskottets hearing om journalisters och medie-redaktioners säkerhet och arbetsförutsättningar	
2014/15:RFR13	SOCIALFÖRSÄKRINGSUTSKOTTET Finsam – en uppföljning av finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser	
2014/15:RFR14	SOCIALFÖRSÄKRINGSUTSKOTTET Socialförsäkringsutskottets offentliga utfrågning om Finsam – finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser	
2014/15:RFR15	SKATTEUTSKOTTET Skatteutskottets seminarium om internationellt samarbete mot skatteflykt	

2014/15:RFR16	NÄRINGSUTSKOTTET OCH UTRIKESUTSKOTTET
Offentlig utfrågning om ett handelsavtal mellan EU och USA
(TTIP)
2014/15:RFR17	CIVILUTSKOTTET
Civilutskottets offentliga utfrågning om unga vuxnas möjlighet att
finansiera ett eget boende

RAPPORTER FRÅN RIKSDAGEN		2015/16
2015/16:RFR1	KONSTITUTIONSUTSKOTTET Statsråds medverkan i konstitutionsutskottets granskning	
2015/16:RFR2	FINANSUTSKOTTET Finansutskottets offentliga utfrågning om den aktuella penningpolitiken den 24 september 2015	
2015/16:RFR3	FÖRSVARsutskottet Om krisen eller kriget kommer – En uppföljning av informationsinsatser till allmänheten om den enskildes ansvar och beredskap Huvudrapport och Bilagor	
2015/16:RFR4	KULTURUTSKOTTET Är samverkan modellen? En uppföljning och utvärdering av kultursamverkansmodellen	
2015/16:RFR5	FINANSUTSKOTTET Öppna utfrågning om den aktuella penningpolitiken den 12 november 2015	
2015/16:RFR6	FINANSUTSKOTTET Utvärdering av Riksbankens penningpolitik 2010–2015	
2015/16:RFR7	FINANSUTSKOTTET Review of the Riksbank's Monetary Policy 2010-2015	
2015/16:RFR8	SKATTEUTSKOTTET Punktskatteshöjningar på alkohol- och tobaksprodukter – skatteeffekter och påverkan på den oregistrerade anskaffningen av dessa produkter	
2015/16:RFR9	CIVILUTSKOTTET Miljömärkning av produkter – En översikt över de miljömärkningar av produkter som finns i Sverige och i de övriga nordiska länderna	
2015/16:RFR10	KONSTITUTIONSUTSKOTTET OCH JUSTITIEUTSKOTTET Konstitutionsutskottets och justitieutskottets hearing om radikaliserings och rekrytering till våldsbejakande extremism i den digitala miljön	
2015/16:RFR11	KULTURUTSKOTTET Kulturutskottets seminarium om kultursamverkansmodellen	
2015/16:RFR12	FINANSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om den aktuella penningpolitiken 23 februari 2016	
2015/16:RFR13	SOCIALUTSKOTTET Cancervården – utmaningar och möjligheter	
2015/16:RFR14	TRAFIKUTSKOTTET Kollektivtrafiklagen – en uppföljning	
2015/16:RFR15	CIVILUTSKOTTET Inventering av forskning inom civilutskottets beredningsområde 2016	

RAPPORTER FRÅN RIKSDAGEN		2015/16
2015/16:RFR16	UTBILDNINGSUTSKOTTET Utbildningsutskottets offentliga utfrågning inför proposition om forskning och innovation	
2015/16RFR17	KULTURUTSKOTTET Offentlig utfrågning om förutsättningar för svensk film	
2015/16RFR18	UTBILDNINGSUTSKOTTET Digitaliseringen i skolan – dess påverkan på kvalitet, likvärdighet och resultat i utbildningen	
2015/16RFR19	UTBILDNINGSUTSKOTTET Autonomi och kvalitet – ett uppföljningsprojekt om implementering och effekter av två högskolereformer i Sverige	
2015/16RFR20	FINANSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om utvärderingen av penningpolitiken 2010-2015 12 maj 2015	
2015/16RFR21	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om Finanspolitiska rådets rapport 2016	
2015/16RFR22	UTBILDNINGSUTSKOTTET Utbildningsutskottets öppna utfrågning om lärarbrist	
2015/16RFR23	SOCIALUTSKOTTET Socialutskottets seminarium om cancervården – utmaningar och möjligheter	
2015/16RFR24	UTBILDNINGSUTSKOTTET Utbildningsutskottets öppna utfrågning om brist på utbildade inom naturvetenskap och teknik	
2015/16RFR25	NÄRINGSUTSKOTTET Näringsutskottets offentliga utfrågning om piratkopiering och andra rättighetsintrång på den digitala marknaden	
2015/16RFR26	TRAFIKUTSKOTTET Offentlig utfrågning om finansieringsmodeller för transportinfrastruktur	
2015/16RFR27	CIVILUTSKOTTET Civilutskottets offentliga utfrågning om familjerätten är i takt med tiden	

RAPPORTER FRÅN RIKSDAGEN		2016/17
2016/17:RFR1	TRAFIKUTSKOTTET It-infrastrukturen – i dag och i framtiden	
2016/17:RFR2	CIVILUTSKOTTET Uppföljning av den nya fastighetsmäklarlagen	
2016/17:RFR3	FINANSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om den aktuella penningpolitiken den 27 september 2016	
2016/17:RFR4	UTBILDNINGSUTSKOTTET Forskarskolor för lärare och förskollärare – en uppföljning av fyra statliga satsningar	
2016/17:RFR5	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om den aktuella penningpolitiken den 15 november 2016	
2016/17:RFR6	SOCIALFÖRSÄKRINGSUTSKOTTET Socialförsäkringsutskottets offentliga utfrågning om Finsams fortsatta utveckling - nästa steg	
2016/17:RFR7	MILJÖ- OCH JORDBRUKSUTSKOTTET Uppföljning av systemet med överlåtbara fiskerättigheter i det pelagiska fisket	
2016/17:RFR8	SKATTEUTSKOTTET OCH NÄRINGSUTSKOTTET Konkurrenskraften hos svenska multinationella företag i ljuset av nya regler inom internationell beskattning	
2016/17:RFR9	CIVILUTSKOTTET Civilutskottets offentliga utfrågning om marknadsföring i sociala medier	
2016/17:RFR10	NÄRINGSUTSKOTTET Uppföljning av handlingsplanen för kulturella och kreativa näringar 2010–2012	
2016/17:RFR11	SKATTEUTSKOTTET Skatteutskottets seminarium om Skattereformen 25 år – dess historia och framtid	
2016/17:RFR12	KULTURUTSKOTTET Statens idrottspolitiska mål – en uppföljning med inriktning på barn och ungdomar	
2016/17:RFR13	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om den aktuella penningpolitiken den 14 mars 2017	
2016/17:RFR14	SOCIALUTSKOTTET Socialutskottets offentliga utfrågning om kompetensförsörjningen inom hälso- och sjukvården	
2016/17:RFR15	KULTURUTSKOTTET Offentlig utfrågning om framtidens public service	
2016/17:RFR16	TRAFIKUTSKOTTET Offentlig utfrågning om ett ökat kollektivt resande för framtiden	

RAPPORTER FRÅN RIKSDAGEN		2016/17
2016/17:RFR17	CIVILUTSKOTTET Offentlig utfrågning Riktvärden för trafikbuller	
2016/17:RFR18	SOCIALFÖRSÄKRINGSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om åtgärder för lägre sjukfrånvaro och om hanteringen av regionala skillnader i sjukförsäkringen	
2016/17:RFR19	FINANSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om Finanspolitiska rådets rapport 2017	
2016/17:RFR20	TRAFIKUTSKOTTET Offentlig utfrågning om it-infrastrukturen – i dag och i framtiden	